

**Nina Jalkanen,
Vilma Pulkkinen,
Mikko Äärijyrkkä**

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö, 210 op
Opinnäytetyö, 2024

RYHMÄTURVALLISUUS SEURAKUNNAN LEI- RITOIMINNASSA

Isosen muistilista toimivamman ryhmän rakentamiseen

TIIVISTELMÄ

Nina Jalkanen, Vilma Pulkkinen & Mikko Ääriyrkkä
Ryhmäturvallisuus seurakunnan leiritoiminnassa - Isosen muistilista toimivamman ryhmän rakentamiseen
35 sivua, 3 liitettä
Kevät, 2024
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö, 210 op

Kehittämispainotteisen opinnäytetyömme tarkoituksena oli luoda seurakunnan työntekijöiden ja isosten käyttöön helposti ymmärrettävää käytännön materiaalia liittyen ryhmäturvallisuuden edistämiseen leiritoiminnassa. Laaditun materiaalin tavoitteena oli saada lisättyä isosten tietoutta ryhmäturvallisuuteen vaikuttavista seikoista sekä luoda työntekijöille pohjamateriaalia aiheen käsittelyyn isoskoulutuksen aikana. Kehittämistyö toteutettiin yhteistyössä Joensuun seurakunnan työntekijöiden kanssa. Opinnäytetyön kehittämisprojektin tarkoituksena oli laatia materiaali sellaiseksi, että isosten on mahdollisimman helppo palata siihen isoskoulutuksen jälkeen, ja myös leirien aikana.

Menetelminä ja tiedon keräämisen välineinä opinnäytetyömme tekemisessä käytettiin Webropol-kyselyä isosten näkökulmien keräämistä varten sekä keskustelua nuorisotyönohjaajien kanssa. Kysely toteutettiin ennen materiaalin työstämisen aloittamista. Materiaali luotiin isosten ajatusten pohjalta ja materiaalista kerättiin työstämisen aikana palautetta Joensuun seurakunnan työntekijöiltä ja isosilta. Materiaalin luonnosversiosta saatiin kommentteja myös muutamien muun seurakunnan työntekijöiltä, ja kaikki palautteet otettiin huomioon materiaalin lopullisen version työstämisessä. Kehittämisprosessin aikana hyödynnettiin myös rippikoulusuunnitelmaa (Suuri Ihme) sekä isostoiminnan linjausta (Isoja Ihmeitä). Materiaalista tehtiin sellainen, että se on helposti luettavissa mobiililaitteilla, esimerkiksi kännykällä.

Opinnäytetyöraportin teoriaosuuteen koottiin tietoa ryhmäturvallisuudesta, leiri- ja isostoiminnasta sekä rippikoulusta yleisesti. Opinnäytetyön raportti koostuu teoriaosuudesta sekä kehittämisprosessin kuvauksesta. Kehittämisprojektina valmistettu isosmateriaali antaa mahdollistaa myös jatkokehittämisen, sekä muiden menetelmien rinnakkaisen huomioimisen ja hyödyntämisen.

Asiasanat: isostoiminta, kirkon nuorisotyö, leirit, rippikoulu, ryhmäohjaus

ABSTRACT

Nina Jalkanen, Vilma Pulkkinen & Mikko Äärijyrkkä

Group safety in parishes' camp activities – Checklist for young church volunteers to build a better working group

35 pages and 3 appendices

Spring 2024

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree in Social Services, Christian Youth Work

Bachelor of Social Services

The main focus in this development-oriented thesis was to develop guide material about group safety for workers and young church volunteers in Joensuu parish. The development work has been made in co-operation with Joensuu parish's youth workers. The main product of development was made for young church volunteers so they can use it after their young church volunteer training and also when they are working in confirmation training camps. The aim of the product was to give young church volunteers more information about things that can affect group safety and to make some training material that can be used in young church volunteer training.

While making of the thesis a Webropol -questionnaire was used to gather knowledge about material wishes of young church volunteers. The final version of material was made by using those wishes and by the feedback from workers and young church volunteers of Joensuu parish. The feedback was also given by couple other workers from different parishes and all feedback was taken into account while making the material. In the making of material was also used Suuri Ihme -confirmation training plan and Isoja ihmeitä -guidebook of young church volunteer activity. The material was made available to read easily from mobile phone's screen.

The theoretical part of the thesis includes information about group safety, camps, young church volunteer activities and confirmation training. The whole thesis contains a theoretical part followed by the introduction of the development work. The material that was introduced has multiple options for future research. There is also a possibility to use different functional methods side by side with this material while it's been used in young church volunteer training.

Keywords: Church youth work, camps, confirmation training, group guidance, young church volunteer activity

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 KIRKON NUORISOTYÖ, LEIRITOIMINTA JA RIPPIKOULU	5
2.1 Kirkon nuorisotyön toiminnasta ja tavoitteista	5
2.2 Rippikoulut osana seurakuntien leiritoimintaa	6
2.3 Turvallisuuteen liittyviä näkökulmia leiritoiminnassa	8
3 ISONEN RYHMÄTURVALLISUUDEN EDISTÄJÄNÄ	9
3.1 Isostoiminta seurakunnissa	9
3.2 Isonen rippikoulussa	11
3.3 Ryhmä ja ryhmäturvallisuus käsitteinä	13
3.4 Isosten merkitys ryhmäturvallisuuden edistämisessä	14
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	16
5 TYÖELÄMÄYHTEISTYÖTAHO	18
5.1 Joensuun seurakunta	18
5.2 Nuoriso- ja rippikoulutyö Joensuun seurakunnassa	18
6 ISOSTEN AJATUSTEN KARTOITTAMINEN MATERIAALIN LUOMISEN POHJANA	20
7 KEHITTÄMISTYÖN KÄYTÄNNÖN KUVAUS	24
8 EETTISYYS, POHDINTA JA TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	28
8.1 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	28
8.2 Opinnäytetyön tavoitteiden toteutuminen ja arviointi	29
8.3 Opinnäytetyön tekeminen ammatillisen kasvun vahvistajana	30
8.4 Pohdintaa ja jatkokehitysideoita	31
LÄHTEET	33
LIITE 1. Kysely ryhmäturvallisuuteen liittyen	36
LIITE 2. Isosen muistilista -materiaali	39

LIITE 3 Työntekijän materiaali.....	44
-------------------------------------	----

1 JOHDANTO

Turvallisuus kaikessa seurakunnan toiminnassa on suuri tekijä, joka työntekijöiden tulee huomioida. Turvallisen toiminnan toteuttamiseen on monia suosituksia, mutta turvallisuusasiat pohjautuvat myös Suomen lainsäädäntöön. Seurakunnan toimintaa säätelee esimerkiksi Kuluttajapalvelulaki (920/2011). (Suomen ev.lut. kirkko, 2023a.) Turvallisuuteen liittyy henkilöön itseensä ja ympäristöön liittyviä ulottuvuuksia. Seurakuntatyössä on tärkeää huomioida niin fyysiseen, henkiseen, sosiaaliseen, hengelliseen kuin seksuaaliseen turvallisuuteen liittyviä seikkoja. Turvallisuuden tunteen kokemus on jokaisella yksilöllinen ja henkilökohtainen. Työntekijöiden kykyyn ja taitoihin arvioida turvallisuutta voi vaikuttaa esimerkiksi koulutustausta, aiemmat työkokemukset sekä henkilökohtaiseen elämään liittyvät kokemukset. Työntekijöiden osaaminen turvallisuuteen liittyvien seikkojen huomioimisessa on työnantajan vastuulla. (Kirkkohallitus, 2019, s. 7, s. 9, s. 31, s. 39, s. 41.)

Myös seurakunnan leiritoimintaan liittyy monia turvallisuusnäkökulmia, joista yhtenä voidaan pitää ryhmäturvallisuutta. Tarkastelemme kehittämispainotteisessa opinnäytetyössämme ryhmäturvallisuuteen liittyviä teemoja, näkökulmanamme erityisesti isosten toiminnan merkitys ryhmäturvallisuuden kehittymiseen ja ylläpitämiseen. Tuotimme osana opinnäytetyötämme Joensuun seurakunnalle isosmateriaalia ryhmäturvallisuudesta. Materiaaliin sisältyy aiheeseen liittyvä muistilista isosille leirillä toimimisen tueksi ja isosmateriaalin pohjalta luotu materiaali työntekijöille. Työntekijöiden materiaali on luotu isosmateriaalin pohjalta, ja se sisältää muutamia ajatuksia siitä, miten ryhmäturvallisuutta voi käydä isosten kanssa läpi.

Etsiessämme teoriataustaa opinnäytetyöllemme, emme löytäneet ennakkotietoja tai aiemmin tehtyjä tutkimuksia suoraan aiheeseemme liittyen. Ryhmäturvallisuus ja siihen liittyvät käsitteet ovat kuitenkin herättäneet paljon keskustelua työelämässä edellisten parin vuoden aikana. Näissä keskusteluissa on noussut esiin se, että ryhmäturvallisuuteen liittyviä tekijöitä on todella paljon, eikä selkeää, edes osittain aihetta yhteen vetävää materiaalia ole juurikaan saatavilla.

Ollessamme töissä seurakunnissa isokset ovat myös itse sanoittaneet haluaan oppia ymmärtämään paremmin ryhmäturvallisuuteen liittyviä asioita, sillä tiedon ja taitojen avulla he kokisivat pystyvänsä omalta osaltaan edistämään jokaisen leiriturvallisuutta ja hyvien leirikokemusten syntymistä. Ympäri Suomea isosena toimii useita tuhansia nuoria, joille materiaalista varmasti olisi hyötyä. Valitsimme kehittämistyömme kohderyhmiksi isosena seurakunnan toiminnassa ja leireillä toimivat nuoret, sekä leirityötä tekevät seurakunnan työntekijät. Vaikka materiaali on tuotettu isostoiminnan lähtökohdista, voivat sitä hyödyntää esimerkiksi leirityössä myös ne kirkon työntekijät, jotka eivät osallistu varsinaiseen isoskoulutukseen.

2 KIRKON NUORISOTYÖ, LEIRITOIMINTA JA RIPPIKOULU

2.1 Kirkon nuorisotyön toiminnasta ja tavoitteista

Yleisesti kirkon nuorisotyöstä puhuttaessa viitataan usein rippikoulun jälkeiseen nuorisotyöhön, joka on 15–17-vuotiaille nuorille suunnattua. Kirkon nuorisotyöhön kuuluvaksi voidaan kuitenkin lukea myös kaikki alle 18-vuotiaille suunnattu toiminta, sekä lisäksi nuorten aikuisten toiminta, jota järjestetään 18–29-vuotiaille. Nuorten aikuisten toiminnassa on ollut haasteita monilla paikkakunnilla, mutta toimintaa on alettu kehittää viime vuosina entistä enemmän. (Kirkkohallitus, 2012, s. 18–19.) Nuorisotyön toimintamuotojen nimitykset vaihtelevat seurakunnittain. Toimintaan kuitenkin kuuluu yleensä jonkinlaista viikoittaista toimintaa kuten nuorteniltoja, peli-iltoja tai avointen ovien iltoja. Rippikoulun jälkeiseen työhön kuuluu vahvasti myös isoskoulutus ja muu isostoiminta.

Kirkon nuorisotyön yhtenä tavoitteena on tukea nuorten kristillistä kasvatusta yhdessä heidän perheidensä kanssa. Nuorisotyötä toteutetaan avoimen viikkotoiminnan lisäksi monin tavoin, esimerkiksi leireinä ja retkinä, kokoavana ja pienryhmätoimintana sekä oppilaitosyhteistyönä. Kirkon nuorisotyöhön kuuluu yhtenä

toimintamuotona myös erityisnuorisotyö, jonka tavoitteena on löytää erityisen haavoittuvassa asemassa olevia nuoria. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a. -a.) Oppilaitosyhteistyön tavoitteena on esimerkiksi edistää ja ylläpitää opiskelu- ja työhyvinvointia, sekä olla mukana ryhmäyttämässä opiskelijoita. Toimintamalleina ovat esimerkiksi koulupäivystykset, joissa päätavoite on usein opiskelijoiden ja henkilökunnan kohtaamisessa. Joillain alueilla kouluyhteistyöhön kuuluu myös esimerkiksi päivänavausten pitäminen sekä mahdollisten joulu- ja pääsiäiskirkkojen järjestäminen. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a. -b.)

2.2 Rippikoulut osana seurakuntien leiritoimintaa

Erilaisten leirien järjestäminen on seurakunnissa suuri työmuoto. Rippileirien lisäksi järjestetään varhaisnuorisotyön leirejä alakouluikäisille, isoskoulutusleirejä, erilaisia nuorten leirejä sekä nuorten aikuisten leirejä. Rippikouluun liittyvät leirit ovat selkeästi yleisimpiä leirityön muotoja seurakunnissa ympäri Suomen. Pelkästään rippileireille osallistuu vuosittain lähes 50 000 nuorta rippikoululaisen roolissa. Rippikoululaisten lisäksi leireille osallistuu isosia, joiden määrä vuosittain on lähellä 15 000 nuorta. (Ritokoski & Porkka, 2021, s. 278.) Rippikoulua voidaan pitää merkittävänä työmuotona nuorten kohtaamisen kannalta.

Rippikoulun jälkeen osa nuorista lähtee mukaan isostoimintaan. Isostoiminnan yhteydessä järjestetään usein isosleirejä. Näille isostoiminnan leireille osallistuu vuosittain noin 20 000 nuorta. Lähes kaikki seurakunnat järjestävät leiritoimintaa myös alle rippikouluikäisille. Kouluikäisille järjestettäviä varhaisnuorten leirejä on monissa seurakunnissa hyvin paljon erilaisia, ulkoiluleireistä askarteluleireihin. Monissa seurakunnissa järjestetään myös esimerkiksi perheleirejä, joihin lapset osallistuvat yhdessä läheisen aikuisen kanssa. (Ritokoski & Porkka, 2021, s. 278). Monissa seurakunnissa isosia työskentelee rippileirien lisäksi myös varhaisnuorten leireillä, perheleireillä ja erilaisissa nuorisotyön järjestämissä tapahtumissa.

Rippikoulun tarkoituksena on vahvistaa nuoren ja kolmiyhteisen Jumalan välistä suhdetta, sekä antaa eväitä nuoren hengellisen kasvun matkalle. Rippikoulun

aikana nuori tutustuu seurakunnan toimintaan ja saa opetusta erilaisista kristillisistä aiheista ja teemoista. Rippikoulun aikana nuoret voivat päästä mukaan järjestämään messuja ja hartauksia. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a. -d., Kirkkohallitus, 2017, s. 15.) Usein rippikoulun suorittamiseen kuuluu niin kutsuttujen ulkoläksyjien opetteleminen. Ulkoläksyihin kuuluvat Isä meidän -rukous, Apostolinen uskontunnustus, 10 käskyä ja Herran siunaus. Joissakin seurakunnissa ulkoläksyjä voi olla enemmänkin, esimerkiksi pienoisevankeliumi tai kultainen sääntö. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a. -f.) Ulkoläksyjä voi monesti leireillä suorittaa eri tavoilla, mikäli ulkoa opetteleminen tuntuu haasteelliselta. Ulkoa opetteleminen ei saa olla ahdistava pakko, vaan tavoitteena on osata lausua esimerkiksi uskontunnustus yhdessä muiden kanssa. (Kirkkohallitus, 2017, s. 47.)

Suuri osa rippikoululaisista osallistuu oman lähiseurakuntansa järjestämään rippikouluun. Nuori voi kuitenkin itse valita, haluaako osallistua oman seurakuntansa järjestämän rippikoulun sijaan esimerkiksi jonkin järjestön toteuttamaan rippikouluun. Rippikoulun suorittaminen on yleisintä sinä vuonna, kun nuori täyttää 15 vuotta, mutta kirkkoherralta saatavalla erityisluvalla rippikoulun voi suorittaa myös aiemmin. Yläikärajaa rippikoulun suorittamiselle ei ole, joten mikäli rippikoulua ei ole käynyt nuorena, voi sen suorittaa missä vaiheessa elämää tahansa. Rippikoulun suorittamiseen on monia eri tapoja. Rippikouluja toteutetaan esimerkiksi päiväopetuksena, verkkomateriaalien avulla tai sen voi suorittaa myös varusmiespalveluksen aikana. Yksi yleisimmistä rippikoulun suorittamisen muodoista Suomessa on kuitenkin leirimuotoinen rippikoulu. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a. -d.)

Rippikoulu huipentuu konfirmaatioon, jossa nuori saa vahvistaa oman kristillisen uskonsa, johon hänet on kasteessa liitetty. Konfirmaatio toteutuu yleensä messussa, ja sen yhteydessä rippikoululaiset siunataan yhdessä heidän läheistensä tai kummiensa kanssa. Kastettu ja konfirmoitu henkilö on kirkon täysivaltainen jäsen, mikä tarkoittaa sitä, että on kelpoinen kummin tehtävään, oikeutettu kirkolliseen vihkimiseen, sekä asettumaan ehdolle seurakuntavaaleissa 18-vuotta täytettyään. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a. -e.) Konfirmaatiota ei tulisi ajatella rippikoulusta erillisenä tapahtumana, vaan sen jatkumona. Konfirmaation suunnitteluun

ja toteuttamiseen on hyvä osallistaa rippikoululaisia ja isosia. Kun konfirmaatiojumalanpalveluksesta tulee nuorten näköinen, on sen seuraaminen ja siihen osallistuminen monesti mielekkäämpää nuorille itselleen. (Kirkkohallitus 2017, s. 16)

2.3 Turvallisuuteen liittyviä näkökulmia leiritoiminnassa

Turvallisuuteen liittyvät kysymykset ovat merkittäviä leiritoimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa. Kirkkohallitus on vuonna 2019 julkaissut Turvallinen seurakunta -asiakirjan, jossa annetaan ohjeita turvallisuuden huomioimiseen kaikessa seurakunnan toiminnassa. Sitä sovelletaan myös leiritoiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Leirin turvallisen toteutumisen kannalta on tärkeää, että fyysiseen turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä on huomioitu tarpeeksi laajasti. Fyysistä turvallisuutta tarkasteltaessa tulee huomioida esimerkiksi tilojen soveltuminen suunniteltuun toimintaan. Jokaisella leirillä tulee olla turvallisuusvastavaksi nimetty henkilö, joka on päävastuussa turvallisuusasioiden huomioimisesta leirillä. Tärkeää on myös huomioida ryhmän mahdolliset fyysiset sekä psyykkiset erityistarpeet, sekä ohjeistaa leirin osallistujia riittävällä tavalla turvalliseen toimimiseen. (Kirkkohallitus, 2019, s. 7, s. 10, s. 15–17).

Fyysisen turvallisuuden lisäksi leiritoiminnassa tulee huomioida myös muut turvallisuuteen liittyvät ulottuvuudet. Näihin kuuluvat muun muassa henkinen, sosiaalinen ja seksuaalinen turvallisuus. Kirkon toiminnan erityispiirteiden vuoksi myös hengellisen turvallisuuden huomioiminen on tärkeää. Jokainen leiriläinen on tärkeä kohdata yksilönä, hänen omat erityistarpeensa huomioon ottaen. Henkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen liittyy vahvasti esimerkiksi kiusaamisen torjuminen kaikin mahdollisin keinoin. Mikäli minkäänlaista kiusaamista seurakunnan toiminnassa esiintyy, on työntekijöillä velvollisuus puuttua siihen välittömästi. (Kirkkohallitus, 2019, s. 31, s. 36). Leiriolosuhteissa voi olla tärkeää sanoittaa sitä, että leirillä jokainen ihminen saa olla juuri sellainen kuin on, ja kaikkien tulee kunnioittaa sitä. Myös kunnioittavan dialogin edellytysten läpi käyminen leirin alussa voi edesauttaa ryhmän keskinäisen turvallisuuden rakentumista.

Seksuaalinen turvallisuus on osa turvallisuuteen liittyviä ulottuvuuksia. Kuten kaikessa seurakunnan toiminnassa, myös leiritoiminnassa tulee olla nollatoleranssi seksuaaliselle häirinnälle ja ahdistelulle. Työntekijöillä on velvollisuus puuttua, mikäli leirillä havaitaan mitään tähän liittyvää. Rippikoulussa, kuten muussakin seurakunnan toiminnassa, seksuaaliseen turvallisuuteen liittyy myös sukupuolisensitiivisyys. Jokaiselle nuorelle tulee antaa tilaa ja tukea myös sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvissä kysymyksissä. (Kirkkohallitus, 2018, s. 41–42). Leiriolosuhteissa seksuaaliseen turvallisuuteen ja sukupuolisensitiivisyyteen liittyvät erityiskysymykset näkyvät etenkin majoittumiseen, uimiseen ja saunomiseen liittyvissä kysymyksissä (Ritokoski & Porkka, 2021, s. 283). Yksiselitteistä ja yleispätevää vastausta aiheeseen liittyviin kysymyksiin on hankala antaa. Nuorilta kannattaa kysyä suoraan heitä koskevista asioista, sillä jokainen nuori on yksilö. Usein nuoret myös kokevat tulevansa huomioiduksi ja kohdatuksi, kun työntekijät kysyvät heidän mielipidettään itseään koskeviin asioihin. Avoin keskustelu kantaa pitkälle. Jokaisella nuorella on oikeus tulla nähdyksi, kuulluksi ja kunnioitetuksi omana itsenään, ja työntekijät ovat avainasemassa tämän toteuttamisessa (Kirkkohallitus, 2017, s. 22).

3 ISONEN RYHMÄTURVALLISUUDEN EDISTÄJÄNÄ

3.1 Isostoiminta seurakunnissa

Rippikoulun jälkeen nuori voi hakeutua mukaan oman seurakuntansa isostoimintaan. Moni nuori hakeutuu isoskoulutukseen positiivisen rippikoulukokemuksen jälkeen. Rippikoulussa nuori on nähnyt isosten toiminnan leiriläisen näkökulmasta, ja positiivisen kokemuksen jälkeen moni haluaa kokea leirillä toimimisen myös isosen näkökulmasta. Joissain tilanteissa nuori on jo ennen rippikoulua päättänyt haluavansa isoseksiksi, ja saattaa lähteä mukaan toimintaan, vaikka oma leirikokemus ei olisi ollut paras mahdollinen. Noin puolet isosista kuuluvat sosiaalisesti motivoituneiden ryhmään, jossa merkittävässä roolissa on halu olla

muiden isosten ja työntekijöiden kanssa, sekä halu auttaa ja tukea rippikoululaisia. (Kirkkohallitus, 2016, s. 14.)

Koko Suomen mittakaavassa isostoiminta tavoittaa vuosittain jopa 24 000 nuorta. Valtaosa isosena toimivista nuorista on 16–17-vuotiaita, ja moni hakeutuu isoskoulutukseen heti oman rippikoulunsa jälkeen. Isoskoulutuksen voi käydä myös myöhemmin, mikäli vaikka harrastukset vaikeuttavat toimintaan osallistumista heti oman rippikoulun jälkeen. Moni isostoiminnassa mukana olevista nuorista saa toiminnan kautta kokemuksia joukkoon kuulumisesta seurakunnassa. On tärkeää muistaa se, että joukkoon saa kuulua minkälainen isonen tahansa – kaikkien ei tarvitse olla taitavia joka asiassa. (Kirkkohallitus, 2016, s. 13.) Monessa seurakunnassa isostoiminta toteutuu isoskoulutuksen muodossa. Koulutuksen aikana opetellaan esimerkiksi ryhmän ohjaamiseen ja toiminnan järjestämiseen liittyviä taitoja. Nuorisotyössä on tärkeää huomioida myös ne nuoret, jotka eivät ole isoskoulutuksessa mukana.

Isot toimivat rippikouluissa usein omien pienempien ryhmiensä vetäjinä. Kokonaisuudessaan isosten tehtäviin rippikoulussa voi kuulua vapaa-ajalle toiminnan järjestämistä, opetuksessa avustamista sekä hartaushetkien valmistelua ja pitämistä. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a. -c.) On tärkeää muistaa, että isoseksi ei synnytä, vaan isoseksi kasvetaan. Työntekijän on tärkeää olla tukemassa nuoria heidän matkallaan kohti isosena toimimista. Pelkän kouluttamisen lisäksi laajempi suuntaus isostoimintaan voi palvella sekä seurakuntaa että isosia. Toimintaan osallistumisen kautta nuori voi löytää uusia reittejä ja polkuja olla mukana seurakunnan toiminnassa, ja näin ollen kiinnittyä siihen paremmin myös isosiän ylittämisen jälkeen. (Kirkkohallitus, 2016, s. 43). Isosten motivaatiota ja isostoiminnassa pysymisen syitä on tutkittu, ja yhtenä tuloksena voidaan sanoa, että yhteisöllisyys ja ryhmään kuulumisen tunne ovat tärkeässä asemassa toiminnassa mukana pysymisen kannalta (Porkka, 2019, s. 48). Yhteisöllisyys ja ryhmään kuulumisen tunne syntyvät usein turvallisen ryhmän myötä. Kun isosella on kokemus näistä, vaikuttaa se monesti suoraan myös hänen toimintaansa ryhmäturvallisuuden edistämiseksi.

Monessa seurakunnassa isoskoulutus ja isostoiminta toteutuvat monivuotisinä. Toteutustavat vaihtelevat jonkin verran seurakunnittain, mutta suurin osa isoskoulutuksen sisällöistä on samankaltaista riippumatta seurakunnasta (Kirkkohallitus, 2016, s. 47-48). Isoskoulutuksen ensimmäiseen vuoteen voi kuulua säännöllisten koulutuskertojen lisäksi osallistumista seurakunnan toimintaan sekä opittujen taitojen harjoittamista käytännössä esimerkiksi nuortenilloissa. Toisen vuoden isoskoulutuksessa syvennetään jo opittuja taitoja. Aiemman vuoden koulutuksen teemojen rinnalle voidaan ottaa uusia teemoja, ja syventää esimerkiksi erityisryhmien kanssa toimimiseen tarvittavia taitoja. Monissa seurakunnissa varsinainen koulutus loppuu kahteen vuoteen, mutta sen jälkeenkin halukkaat voivat jatkaa toiminnassa mukana vanhoina isosina. Joissain seurakunnissa kolmannen vuoden isokset voivat päteväytyä rippikoulun apuohjaajiksi tai isosten ohjaajiksi. (Porkka, 2004, s. 79–82, s. 86–87.) Nuori, jota kannatellaan toiminnassa mukana pitkään ja hän jaksaa siitä innostua, saattaa lähteä jopa opiskelemaan kirkon ammattiin. (Porkka, 2021, s.152.)

Isostoiminnan ilmapiiriin tulee olla innostava ja kannustava. Jokaisella osallistujalla tulisi olla turvallinen olo mukana olemisesta. Kuten rippikoulussakin, myös isoskoulutuksessa jokainen nuori tulee kohdata tasa-arvoisesti ja huomioon ottaen, mutta erityisesti epävarmat sekä heikommin toimintaan kiinnittyneet täytyy huomioida tarkemmin. Isoskoulutuksen yhtenä tärkeänä tavoitteena on vahvistaa nuoren tietoja sekä taitoja, jotta hän voi toimia mielekkäällä tavalla isosena. Keskeisenä tavoitteena isoskoulutuksessa sekä rippikoulussa on kuitenkin se, että nuoret kokevat turvallisuutta, iloa, yhteyttä sekä pyhyyttä. (Kirkkohallitus, 2016, s. 21, s. 31, s. 33.)

3.2 Isonen rippikoulussa

Monissa seurakunnissa isokset ovat mukana osallistumassa rippikoulun suunnitteluun niiltä osin kuin se on mahdollista. Monissa seurakunnissa on nykyisin käytössä toimintamalli, jossa isokset ovat mukana ainakin yhdessä rippikoululaisten ennakkotapaamisessa. (Kirkkohallitus, 2016, s. 53–54.) Tämä on mahdollista toteuttaa niissä seurakunnissa, joissa leirien isosvalinnat tehdään ajoissa kevään

aikana. Rippikoulun intensiivijaksolla isosten tehtäviin kuuluu suuressa osassa seurakunta pienryhmän ohjaamisen lisäksi esimerkiksi iltaohjelmien suunnittelua sekä rippikouluryhmän ryhmäyttämistä yhdessä työntekijöiden kanssa. Ryhmäyttämällä tarkoitetaan tässä yhteydessä ryhmän turvallisuutta kasvattavaa, erilaisiin toiminnallisiin menetelmiin perustuvaa prosessia (Aalto, 2000, s. 69).

Rippileirien pienryhmätoiminnan sisältö vaihtelee seurakunta- ja leirikohtaisesti. Joskus pienryhmissä pidetään raamattuopetusta, jonka ohjaaminen on opetettu isosille. Ryhmät voivat toteutua myös ns. jutturyhminä, joissa ei välttämättä ole tiettyä opetuksellista sisältöä. Isosten ohjaamisessa pienryhmissä voidaan myös tehdä erilaisia leiriin liittyviä tehtäviä. Isokset voivat olla mukana toteuttamassa myös rippikoulun opetukseen liittyviä asioita esimerkiksi rastityöskentelyn muodossa. (Porkka, 2004, s. 58–60). Isoskoulutuksessa opeteltuja taitoja sovelletaan leirillä käytännössä. Työntekijöiden on tärkeä muistaa tukea etenkin ensimmäisen vuoden isosia riittävästi, jotta heidän olonsa leirillä olisi mahdollisimman itsevarma ja turvallinen.

Aiemmin mainittujen tehtävien lisäksi isonen toimii leirillä ohjaajien apuna. Isokset pääsevät usein ohjaajia helpommin juurtumaan leiriläisten kanssa samalle tasolle, ja näin ollen he myös monesti saavat ohjaajia nopeammin tietoonsa leirillä mahdollisesti ilmeneviä ongelmia. Tämä johtuu siitä, että leiriläiset kokevat monesti isosten olevan enemmän samassa asemassa heidän kanssaan kuin leirin työntekijät. Näin ollen leiriläiset kertovat esimerkiksi leirillä tapahtuvasta kiusaamisesta usein herkemmin ensin isosille kuin ohjaajille. (Kirkkohallitus, 2016, s. 53.) Isosilla on leirillä kuultuihin tietoihin liittyen vaitiolovelvollisuus, jonka myötä he eivät saa kertoa esimerkiksi leiriläisiin liittyviä henkilökohtaisia tietoja leirin ulkopuolelle tai toisille leiriläisille.

Yksi rippikoulun tärkeistä teemoista on osallisuus. Isosten toimintaan tämä vaikuttaa monellakin tavalla. Isosia pyritään osallistamaan leirin suunnitteluun ja toteutukseen mahdollisuuksien mukaan. Isokset suunnittelevat itse usein esimerkiksi iltaohjelmia tai leirillä toteutettavia muita vapaa-ajan ohjelmia. Isosten osallistamisen lisäksi yhtä tärkeää on se, että isokset työntekijöiden ohella pyrkivät omalla toiminnallaan osallistamaan rippikoululaisia toiminnan suunnitteluun ja

tekemiseen. Mahdollisuus olla osallisena on sekä rippikoululaiselle että isoselle tärkeä osa oman identiteetin ja minäkuvan kehittymisen kannalta. On tärkeää muistuttaa sekä isosia että rippikoululaisia siitä, että vaikka tietyt jutut ovatkin ohjaajavetoisia, rippikoulu tehdään yhdessä koko porukalla. (Kirkkohallitus, 2017, s. 22.)

3.3 Ryhmä ja ryhmäturvallisuus käsitteinä

Kun ihmisillä on yhteinen tavoite ja vuorovaikutusta keskenään, muodostuu ryhmä. Ryhmässä jokaisella on käsitys siitä, keitä ryhmään kuuluu. Ryhmiä on monia erilaisia; satunnaisia, avoimia, suljettuja sekä sidottuja. Avoimissa ryhmissä usein kokoonnutaan jonkin tietyn teeman ympärillä ja ryhmään voi liittyä kuka tahansa. Suljetut ryhmät taas toimivat aina samalla kokoonpanolla ja niissä on tietyt yhteiset pelisäännöt. Sidotut ryhmät ovat usein pakotettuja ryhmiä ja satunnaiset ryhmät muodostuvat nopeasti, ja niihin voi liittyä vain yhden kerran nopea yhteinen tapaaminen. (Laurila, 2021.)

Kirkon nuorisotyön viitekehyksessä avoimia ryhmiä ovat monesti viikkotoimintaan liittyvät kerrat. Suljettuja ryhmiä taas esimerkiksi rippikouluryhmät tai isoskoulutusryhmät. Jokainen ryhmä on jokaiselle ihmiselle erilainen ja omaan ryhmäkemukseen vaikuttaa ryhmädynamiikka sekä muiden jäsenten toiminta. Turvallisessa ryhmässä jokainen ryhmän jäsen saa ja voi kokea olevansa hyväksytty juuri sellaisena kuin on. Turvallisen ryhmän muodostumisen edellytyksenä on hyvä ryhmäytyminen ja toisiin tutustuminen. Leireillä ja kerhoissa, ryhmäytymiseen tulee panostaa erityisellä tavalla heti ensimmäisistä kerroista alkaen erilaisten tutustumisharjoitteiden avulla. Ohjaajien tehtävänä on luoda ryhmälle rajoja ja turvallisuuden tunnetta. (Salovaara, 2011, s.24.)

Ryhmädynamiikka syntyy ryhmän jäsenten välisestä kommunikaatiosta sekä vuorovaikutuksesta ja ryhmädynamiikalla tarkoitetaankin ryhmän yhteisiä sisäisiä voimia ja voimavaroja (Kopakkala, 2011, s. 37). Ryhmän sosiaalinen rakenne jakautuu monesti näkymättömään ja näkyvään todellisuuteen. Ohjaajan on tärkeää yrittää pysyä perillä ryhmän pinnan alla piilevistä voimista, jotta ei jouduttaisi

tilanteeseen, jossa ryhmän todellinen ulkoinen käytös ei vastaa ohjaajan käsitystä ryhmästä. Tällainen tilanne saattaa syntyä esimerkiksi, mikäli ryhmän sisällä on jännitteitä, joista ohjaaja ei ole tietoinen. (Saarainen, 2004, s. 132.)

Leiriolosuhteissa turvallisuudesta huolehditaan monella eri tavalla. Kaikki aiemmin mainitut turvallisuuden osa-alueet vaikuttavat leirillä syntyvään ryhmäturvallisuuteen. Turvallisessa ryhmässä osallistujat uskaltavat jakaa asioitaan, kokevat hyväksyntää ja uskaltavat alkaa ajatella myös muiden parasta. Turvattomassa ryhmässä esiintyy pelkoa jossain muodossa, ja tämä pelko rajoittaa esimerkiksi asioiden jakamista. (Aalto, 2000, s. 17.) Jos nuori kokee rippikouluryhmän hyvänä, turvallisena yhteisönä, mahdollistaa se hänelle kokemuksen Jumalasta elämän turvana. Rippikoulun ohjaajan tulee huomioida myös tietoisuus vallasta ja vastuusta. Työntekijällä tulee olla valmius myös puuttua mahdolliseen väärään toimintaan, ja tarvittaessa valmius myös muuttaa omaa toimintaansa. (Kirkkohallitus, 2017, s. 30.)

3.4 Isosten merkitys ryhmäturvallisuuden edistämisessä

Koska isokset ovat leirillä jatkuvassa vuorovaikutuksessa sekä leiriläisten, muiden isosten, että työntekijöiden kanssa, on heillä suuri merkitys turvallisen ryhmän rakentumisessa ja sen edistämisessä. Turvallisen ryhmän rakentaminen vaatii hyviä vuorovaikutustaitoja. Leiriarjessa suuri merkitys on isosten ja ohjaajien vuorovaikutustaidoilla. Näihin vuorovaikutustaitoihin kuuluu esimerkiksi kyky olla vuorovaikutuksessa oman itsensä kanssa sekä tunnetaidot, taito olla eri mieltä, kuunteleminen, oman ja muiden pahan olon tunnistaminen ja sen helpottaminen, omien virheiden ja onnistumisten tunnistaminen ja myöntäminen, korjaavan palautteen antaminen ja vastaanottaminen, mutta myös positiivisen palautteen antaminen ja vastaanottaminen. Vuorovaikutustaitojen kehittyminen on läpi elämän kestävä prosessi, jossa jokainen on eri vaiheessa. (Aalto, 2000, s. 26–27.)

Isokset muodostavat koko leiriryhmän sisälle vielä oman vertaisryhmänsä, jossa vertaistuella on suuri merkitys. Isosten tukeminen, ohjaaminen ja kuunteleminen on tärkeää, ja siihen tehtävään on hyvä nimetä erillinen työntekijä tai apuohjaaja.

Myös päivittäiset isosten ja työntekijöiden väliset palaverit ovat tärkeitä, sillä niissä isokset voivat helposti jakaa ajatuksiaan, fiiliksiään ja havaintojaan työntekijöille. Keskusteluyhteys isosten ja työntekijöiden välillä on tärkeää pitää auki, sillä myös se osaltaan tukee turvallisen ryhmän syntymistä. (Kirkkohallitus, 2016, s. 54–55.) Työelämätahon edustajien kanssa käydyssä keskustelussa nousi esille myös se ryhmäturvallisuuteen liittyvä näkökulma, että isokset eivät voi leiriläisten kuullen puhua toisista leiriläisistä negatiiviseen sävyyn (Nonna-Omena Helojoki, nuorisotyönohjaaja, henkilökohtainen tiedonanto 31.10.2023.) Isosten ei tarvitse olla samaa mieltä ohjaajien kanssa kaikista asioista, ja työntekijöiden toimintamenetelmiä saa haastaa. Tämä on kuitenkin syytä tehdä esimerkiksi isospalaverin yhteydessä, jolloin leiriläisiä ei ole paikalla. Erilaisista isosista koostuva isostiimi on rippikoulun työntekijöille suuri etu. Kun leiriläiset näkevät, että seurakunnassa on tilaa erilaisille ihmisille, voivat he rohkaistua olemaan mukana toiminnassa omana itsenään. Isokset ovat myös näyttämässä rippikoululaisille, että valmis ei tarvitse olla, ja että aina voi oppia uutta. Isokset ovat tärkeä osa rippikoulun työntekijätiimiä, ja monesti rippikoululaiset oppivat heiltä paljon. (Kirkkohallitus, 2017, s. 54-55.)

Isokset voivat olla edistämässä turvallisen ryhmän kehittymistä myös leirin arkisissa tilanteissa. Se, että isokset tutustuvat leiriläisiin sekä rohkaisevat ja kannustavat kaikkia mukaan toimintaan auttaa mukavan leirihengen kehittymisessä. Isosille voi olla hyvä sanoittaa sitä, että mahdollisimman monen leiriläisen kanssa keskusteleminen auttaa ryhmän kokonaiskuvan syntymisessä. Jos isonen on aina vain oman pienryhmänsä kanssa, voi yhteys muihin leiriläisiin jäädä heikoksi. Sama lopputulos voi olla havaittavissa tilanteessa, jossa isokset viettävät aikaa pääosin omana ryhmänään, ja leiriläiset toisena ryhmänä. Isosia tulee rohkaista tutustumaan kaikkiin leiriläisiin, ja kohtelemaan kaikkia leiriläisiä tasapuolisesti. Isoskoulutuksen aikana isokset saavat erilaisia henkisiä työkaluja ja toimintamenetelmiä ryhmän ohjaamiseen ja sosiaaliseen toimimiseen. Näistä muistutteleminen leirillä voi tukea isosen kasvua rooliinsa. (Kirkkohallitus, 2016, s. 47, s. 55, s. 58.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Kehittämispainotteisen opinnäytetyömme tarkoituksena oli luoda seurakunnan työntekijöiden ja isosten käyttöön helposti ymmärrettävää käytännön materiaalia liittyen ryhmäturvallisuuden edistämiseen leiritoiminnassa. Materiaali soveltuu käytettäväksi myös isokoulutuksessa ryhmäturvallisuusteemojen käsittelyn tukena. Näkökulmaksi materiaan valikoitui erityisesti se, miten isokset voivat omalla toiminnallaan konkreettisesti vaikuttaa ryhmäturvallisuuden kehittymiseen ja ylläpitämiseen. Aihe on noussut esille viime vuosina useissa eri seurakunnissa käymissämme keskusteluissa sekä työntekijöiden että nuorten toimesta, joten päätimme tarttua siihen ja toteuttaa opinnäytetyömme vastaamaan tähän tarpeeseen. Keskusteluissa on noussut esille se, että kun ryhmäturvallisuudesta puhutaan enemmän, tietoisuus siitä lisääntyy. Kun tieto aiheesta lisääntyy, on sen myötä työntekijöiden ja isosten on helpompi huomioida ryhmäturvallisuuteen liittyviä asioita omassa toiminnassaan niin leireillä kuin muussakin seurakunnan järjestämässä toiminnassa.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli saada materiaalin avulla lisättyä isosten tietoutta ja ymmärrystä ryhmäturvallisuuteen liittyen. Lisäksi tavoitteenamme oli toteuttaa mahdollisimman selkeä ja helposti työntekijöiden käyttöön sopiva materiaali, jonka hyödyntäminen olisi isokoulutuksen lisäksi mahdollista myös muussa toiminnassa. Käytännön kokemukset ja saamamme palautteet niin nuorilta kuin työntekijöiltäkin ovat osoittaneet, että työntekijöiden ja isosten samankaltaiset tiedot ja käsitykset ryhmäturvallisuuden aiheisiin liittyen edistävät kommunikaation ja yhteistyön toimimista myös leiriympäristössä. Kun työntekijöillä on tieto siitä, mitä isokset ovat koulutuksen aikana aiheeseen liittyen käsitelleet, voivat he tukea taitojen käyttämistä myös leirillä.

Koska tarkoituksenamme oli tuottaa mahdollisimman selkeää ja hyödyllistä materiaalia sekä isosten että työntekijöiden käyttöön, otimme tämän huomioon

materiaalia työstäessämme. Kartoitimme isosten pohjatietoja ja toiveita aiheeseemme liittyen kyselyn (Liite 1) avulla. Kokosimme myös työntekijöille tiiviin materiaaliin, johon on kerätty ohjeita, ideoita ja huomiota ryhmäturvallisuuden teemoihin liittyen. Työntekijämateriaali pohjautuu tekemäämme isosmateriaaliin. Työntekijöille tarkoitetun materiaalin on tarkoitus olla muuta isoskoulutuksessa toteutettavaa opetusta tukeva, eikä kokonainen yksittäinen koulutuskerta. Materiaalia voi hyödyntää esimerkiksi isoskoulutuksen ryhmäturvallisuutta käsittelevän kerran runkona tai loppukertauksena. Mikäli seurakunnan isoskoulutus on rakennettu siten, että ryhmäturvallisuuden teemoja käsitellään pitkin koulutusvuotta, voi materiaalia hyödyntää koko koulutuksen loppuvaiheessa ryhmäturvallisuusteemojen kertauksena. Isosille jaettava materiaali on tarkoitettu ikään kuin isoskoulutuksen ryhmäturvallisuusaiheiden tiivistelmäksi, josta on helppo leirillä tarkistaa ja kerrata asioita, mikäli ne katoavat mielestä.

Materiaali on koostettu nuorille osoitetun ennakkokyselyn (Liite 1) sekä työntekijöiden kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta. Olemme myös hyödyntäneet omia aiempia työkokemuksiamme seurakuntatyön ja isoskoulutuksen osalta. Materiaalin koostamista on tukenut myös ryhmäturvallisuuteen sekä ryhmätoimintaan liittyvä teorianieto, jota keräsimme opinnäytetyömme teoriaosuuden rakentamisen aikana. Työelämäyhteistyötaho on antanut materiaalin luonnokseen liittyen kommentteja ja muokkausehdotuksia työstämisprosessin aikana. Olemme pyrkineet tiivistettyyn isosmateriaaliin, joka on selkeä ja helposti käytettävässä muodossa. Näin materiaali palvelee isosena toimivia nuoria parhaalla mahdollisella tavalla.

5 TYÖELÄMÄYHTEISTYÖTAHO

5.1 Joensuun seurakunta

Työelämäyhteistyötahonamme toimi Joensuun seurakunta. Joensuun seurakunta sijaitsee Joensuussa, Itä-Suomen läänin alueella Pohjois-Karjalassa. Vuonna 2020 Joensuun väkiluku oli 76 850 (Joensuun kaupunki, i.a) ja tilastojen mukaan Joensuun väkiluvusta 66,6 % kuului evankelisluterilaiseen kirkkoon vuonna 2020 (Luterilainen kirkko Joensuussa, 2022). Joensuun seurakunta on suurin seurakunta kuudesta Joensuun seurakuntayhtymän seurakunnista jäsenmäärällisesti. Joensuun seurakuntayhtymä sijaitsee Kuopion hiippakunnan alueella. Seurakunnassa työskentelee noin 30 kirkonalan ammattilaista ja seurakuntalaisia on puolestaan 15 500.

Joensuun seurakunnassa messua vietetään kolmesti viikossa, lisäksi seurakunta toteuttaa kerhoja, diakoniatyötä, tapahtumia ja konsertteja. (Luterilainen kirkko Joensuussa, i.a -a). Joensuun seurakunnalla on säännöllistä toimintaa neljässä eri toimipisteessä. Joensuun seurakuntayhtymän tilat sijaitsevat samassa osoitteessa Joensuun seurakunnan kanssa.

Joensuun seurakunnassa työskentelee neljä nuorisotyönohjaajaa, joiden lisäksi nuorisotyön tiimiin kuuluu seurakuntapastori. Erityisnuorisotyö toteutuu Joensuun seurakuntayhtymän järjestämänä. Joensuussa järjestetään myös yhteistä toimintaa lapsille ja nuorille yhdessä yhtymän muiden seurakuntien kanssa, tästä esimerkkinä KATO MUA-lastenoikeuksien tapahtuma, joka on suunnattu alakouluikäisille lapsille ja heidän perheilleen (KATO MUA, i.a).

5.2 Nuoriso- ja rippikoulutyö Joensuun seurakunnassa

Joensuun seurakunnassa nuorisotyö tarjoaa toimintaa ympäri kalenterivuoden. Neljästä nuorisotyönohjaajasta kaksi työskentelee pääsääntöisesti kouluikäisten

ja varhaisnuorten parissa, kun taas kahden nuorisotyönohjaajan työn pääpaino on rippikoulussa ja sen jälkeisessä nuorisotyössä.

Kouluikäisille on tarjolla kerhoja, leirejä, retkiä, sekä tapahtumia. Joensuussa järjestetään myös säännöllisesti luova jumalanpalvelus Messy Church. Messyn tarkoitus on tuoda yhteen ihmisiä iästä, kansalaisuudesta tai aiemmasta seurakuntakokemuksesta riippumatta, rennossa ilmapiirissä (Luterilainen kirkko Joensuussa, 2021).

Nuorille Joensuun seurakunta järjestää nuorteniltoja, pop up-kahviloita kouluilla, tapahtumia, isostoimintaa, retkiä ja leirejä. Joensuun seurakunta kirjoittaa näin sivuillaan "Suunnitellaan, tehdään ja ollaan vaan. Koetaan pyhää ja arkea, jaeetaan iloa ja surua. Pohditaan paikkaamme maailmassa ja tässä hetkessä. Yhdessä" (Luterilainen kirkko Joensuussa, i.a -b).

Yksi kristillisen elämän suurimmista kohdista nuorille on rippikoulu ja sitä seuraava konfirmaatio. Konfirmaation jälkeen nuorella on mahdollisuus osallistua isostoimintaan. Joensuun seurakunnassa isostoimintaan on tervetullut jokainen rippikoulun suorittanut nuori. Sillä ei ole väliä, onko rippikoulun käymisestä aikaa vähän vai paljon. Myöskään se, onko nuori aiemmin ollut mukana jonkun toisen seurakunnan toiminnassa, ei vaikuta toimintaan osallistumiseen. Joensuun seurakunnassa isostoiminnassa opetellaan yhteisötaitoja, saadaan uusia kavereita ja opitaan uutta myös itsestä. Isosille on luotu yhteiset pelisäännöt, jotka edistävät turvallista ja mukavaa yhdessäoloa. Isostoiminnassa mukana olleet voivat hakea leireille isoseksi. (Joensuun seurakunnat, i.a -a).

Isoset ovat Joensuun seurakunnassa mukana useilla leireillä ja varhaisnuorille tarkoitetuissa kerhoissa. Vuonna 2024 Joensuun seurakunnalla on rippileirejä, varhaisnuortenleirejä sekä leirejä isostoiminnassa mukana oleville. Rippikoulu-ryhmiä on yhteensä seitsemän. Näistä ryhmistä yksi on tarkoitettu toisaalla leirijakson käyviä varten ja yksi ryhmä toteutuu päivärippikouluna. Loput viisi ryhmää ovat leirimuotoisia rippikouluja, joiden toteutukseen kuuluu ennakkojakson lisäksi leirijakso Joensuun seurakuntayhtymän leirikeskuksessa Vaiviossa. (Joensuun seurakunnat, i.a -b.) Varhaisnuorten leirejä järjestetään yhteensä noin neljä

vuodessa. Isokset ovat mukana 2024 isosen roolissa Joensuun seurakunnassa yli kymmenellä leirillä sekä useissa kerhoissa mm. Kokki-, lego-, askartelu- ja nerf seikkailukerhossa (Joensuun seurakunnat, i.a -c.).

6 ISOSTEN AJATUSTEN KARTOITTAMINEN MATERIAALIN LUOMISEN POHJANA

Halusimme opinnäytetyömme pohjaksi ajankohtaista tietoa siitä, millaisia ajatuksia kohderyhmällämme on opinnäytetyömme teemoista jo ennestään. Kaikilla meistä oli jonkun verran aiheeseen liittyviä keskusteluja taustalla niin nuorten kuin työntekijöidenkin kanssa. Toteutimme tietojen keräämisen opinnäytetyötä varten laatimalla anonyymien Webropol-kyselyn (Liite 1), jonka teetimme Nurmijärven seurakunnan isoskoulutusleirillä keväällä 2023. Päädyimme toteuttamaan kyselyn Joensuun sijaan Nurmijärvellä, sillä Nurmijärven seurakunnan isoskoulutusleiri osui työmme kannalta sopivaan kohtaan, ja saimme näin tavoitettua vastaajia helposti. Yksi ryhmästämmme oli leirin aikaan töissä Nurmijärven seurakunnassa.

Kyselyä koostaessamme mietimme minkälaisista vastauksista olisi meille opinnäytetyön tekemisen kannalta eniten hyötyä. Halusimme kartoittaa kysymysten avulla isosten aiempia tietoja ryhmäturvallisuuteen liittyen, sekä ajatuksia siitä, millä tavoin he voivat omasta mielestään sen kehittymiseen ja vahvistumiseen vaikuttaa. Toivoimme ennen kyselyä saavamme sellaisia vastauksia, joita voisimme konkreettisesti hyödyntää materiaalin teossa. Toisena tavoitteena meillä oli saada avoimiin kysymyksiin vastauksia, joiden avulla saisimme materiaalin tehtyä mahdollisimman hyvin isosten tarpeita vastaavaksi.

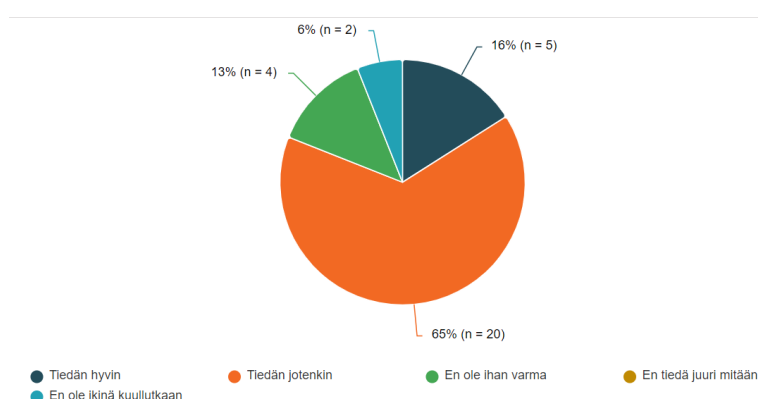
Pohtiessamme tutkimuseettisiä näkökulmia, tulimme siihen tulokseen, että tutkimuslupa on syytä kysyä, vaikka kysely onkin pienimuotoinen. Pyysimme tutkimuslupaa kyselyn toteuttamiseen kirkkoherra Ari Tuhkaselta, joka myönsi luvan kyselyn toteuttamiselle, kunhan johtavan nuorisotyönohjaajan viransijainen Timo

Liimatta hyväksyy sen. Kysely oli Liimatan mielestä hyvä, joten saimme luvan toteuttaa sen leirillä. Koska kyselyyn vastaajat olivat kyselyhetkellä alaikäisiä, lähetimme tiedon kyselyn toteuttamisesta myös heidän huoltajilleen, vaikka varsinaista suostumusta huoltajilta ei tarvittu kaikkien vastaajien ollessa kyselyn toteuttamishetkellä yli 15-vuotiaita (Pekkarinen, 2018). Kyselyn alkuun merkitsimme tiedon siitä, että vastauksia hyödynnetään opinnäytetyön tekemisessä, ja että niistä jaetaan kooste Nurmijärven seurakunnan isoskoulutuksesta vastaaville työntekijöille. Korostimme myös sitä, että kysely on täysin anonyymi, eikä vastauksia voida yhdistää tiettyyn henkilöön.

Kyselyyn vastasi 31 isosta, joista noin puolet oli ollut leirillä isosena jo aiemmin. Kysely koostui sekä monivalintakysymyksistä että avoimista kysymyksistä. Saimme kyselyn vastauksista hyvää käsitystä siitä, minkälaisiin asioihin on hyvä kiinnittää huomiota materiaalin kehittämisessä. Kysely antoi meille myös jonkinlaisen kuvan siitä, kuinka paljon isoskoulutuksessa olevat ja isosena toimivat nuoret tietävät ryhmäturvallisuuteen liittyvistä teemoista. Pyrimme rakentamaan kyselymme vastausvaihtoehdot selkeiksi, ja onnistuimme siinä mielestämme hyvin. Vastauksia tarkastellessa, ja niiden soveltamisessa käytäntöön otimme huomioon sen, että kyseessä oli vastaajamäärältään melko pieni otos. Totesimme, että alueellisia ja seurakuntakohtaisia eroja voisi esiintyä, mikäli kysely teetetäisiin useammille ryhmille. Vastauksiin vaikutti varmasti myös se, kuinka paljon ja millä tavalla ryhmäturvallisuuteen liittyviä teemoja on käsitelty isoskoulutuksessa aiemmin.

Vastausten saamisen jälkeen kävimme ne läpi keskenämme. Pohdimme yhdessä mitä vastauksista voidaan hyödyntää materiaalin tekemisessä, ja miettimme mitkä tekijät ovat vaikuttaneet vastausten antajien ajatuksiin aiheesta. Emme kuitenkaan tehneet laajaa tai tarkempaa analyysia vastausten perusteella. Päätimme kirjata opinnäytetyöraporttiin muutamia saamiamme vastauksia, jotka vaikuttivat materiaalin tuottamiseen. Avoimiin kysymyksiin saamiamme vastauksia muutimme puhekielestä yleiskielelle raporttiin kirjattaessa, mikä pienentää vastaajien tunnistetuksi tulemisen riskiä entisestään. Olemme myös yhdistäneet saman sisältöisiä vastauksia yhteen raporttia kirjoittaessa.

Yksi kyselyssä esittämistämme kysymyksistä oli: ”Tiedätkö mitä ryhmäturvallisuudella tarkoitetaan?” Vastaukset jakaantuivat seuraavasti (Kuvio 1) ”Tiedän hyvin” 16 % vastaajista, ”Tiedän jotenkin” 65 % (n=20) vastaajista, ”En ole ihan varma” 13 % (n=4) vastaajista ja ”En ole ikinä kuullutkaan” 6 % (n=2) vastaajista. Tämä vastausjakauma vastasi meillä ollutta ajatusta siitä, miten isosten tiedot mahdollisesti voisivatkin jakautua. Vastauksista havaitsimme myös sen, että vaikka suurin osa vastaajista koki tietävänsä ainakin jotenkin mitä ryhmäturvallisuus tarkoittaa, joukossa oli myös niitä, joilla ei ollut samaa tietoa. Tästä syystä koimme, että opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen.

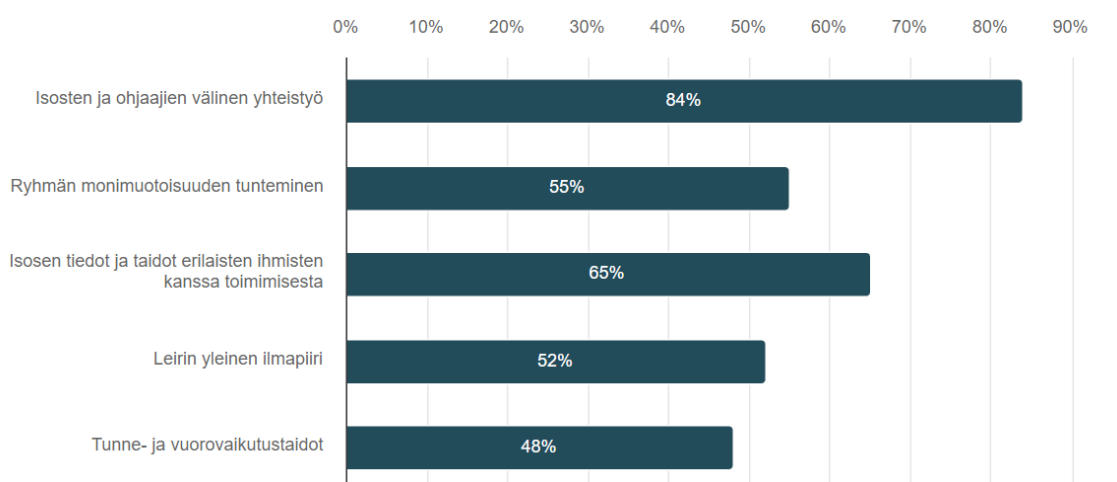

Kuvio 1. Vastaajien tiedot ryhmäturvallisuudesta käsitteenä

Avoimeen kysymykseen ”Mitä ryhmäturvallisuus mielestäsi tarkoittaa?”, saimme vastaukset jokaiselta vastaajalta. Vastaajista 5 oli vastannut, ettei osaa selittää käsitettä. Useammassa vastauksessa todettiin, että turvallisessa ryhmässä voi olla oma itsensä, ja siinä tulee kunnioittaa erilaisuutta ja jokaisen omia erityispiirteitä. Myös kiusaamisen ja syrjimisen puuttuminen koettiin vastauksissa merkittäväksi osaksi ryhmäturvallisuutta. Suurin osa vastaajista korosti nimenomaan henkiseen turvallisuuteen liittyviä seikkoja vastauksissaan, mutta muutama oli maininnut myös fyysisen turvallisuuden.

Kysymyksessä, jossa vastaajia pyydettiin valitsemaan kolme mielestään tärkeintä ryhmäturvallisuuteen vaikuttavaa tekijää annetuista vaihtoehdoista (Kuvio 2), selkeästi eniten vastauksia sai vaihtoehto ”isosten ja työntekijöiden välinen yhteistyö”, jonka oli valinnut 84 % (n=26) vastaajista. Toiseksi eniten vastauksia oli saanut kohta ”Isosen tiedot ja taidot erilaisten ihmisten kanssa toimimisesta”,

jonka oli valinnut 65 % (n=20) vastaajista. Kolmen muun vastausvaihtoehdon osalta vastausmäärät jakautuivat melko tasaisesti. Tähän kysymykseen saamistamme vastauksista huomasimme sen, kuinka suuressa roolissa työntekijöiden toiminta on nuorten silmissä. Nuoret tarvitsevat tukea ja opastusta toimintaansa ryhmän kanssa ohjaajilta, ja molemminpuolinen yhteistyö ja luottamus on tärkeää. Näistä vastauksista saimme myös opinnäytetyömme teoriapohjan suunnitteluun liittyvää tietoa.

Kuvio 2. Tärkeimmiksi koetut ryhmäturvallisuuteen vaikuttavat tekijät

Avoimeen kysymykseen ”Millaiset tekijät mielestäsi heikentävät ryhmäturvallisuutta leirillä?” saimme monenlaisia vastauksia. Kommunikaatio-ongelmat isosten ja työntekijöiden välillä nousivat esille jopa 12 vastaajan vastauksissa. Muita useammin kuin kerran mainittuja vastauksia olivat kiusaaminen, syrjintä, isosten liian heikko perehdytys, epäasiallinen kielenkäyttö sekä vähemmistöihin kuuluvien kustannuksella vitsaileminen, johon työntekijät eivät puutu. Haastavimmiksi ohjata isokset kokivat kiusaavat leiriläiset (71 % (n=21) vastaajista), mutta toisaalta myös hiljaisten leiriläisten ohjaamisen koki haastavaksi 55 % (n=17) vastaajista. Tämä liittyi etenkin pienryhmän ohjaamiseen liittyvään tilanteeseen, jossa ryhmän hiljaisemmat ja passiivisemmat osallistujat jäävät mahdollisesti koväänisemmin asiansa esittävien jalkoihin.

Kysymykseen ”Millaisten leiriläisten ohjaamisesta haluaisit saada lisätietoa?” puolet vastaajista oli maininnut haluavansa oppia lisää kehitysvammaisten tai

muita erityistarpeita omaavien leiriläisten ohjaamisesta. Useammassa vastauksessa oli myös mainittu halusta saada lisää keinoja hiljaisten ja syrjään vetäytyvien leiriläisten osallistamisesta toimintaan. Muutamassa vastauksessa oli mainittu yleisesti lisätiedon tarve erilaisten ryhmien ohjaamisesta. Vaikka tämä kysymys tuotti tärkeää tietoa isosten toiveista, jätimme sen huomioimisen laajemmassa mittakaavassa pois isomateriaalin työstämisestä. Päädyimme tähän ratkaisuun koska halusimme rajata isomateriaalin yleisiin leirillä hyödynnettäviin ryhmäturvallisuuden edistämisen keinoihin. Veimme kuitenkin seurakuntaan tiedoksi nuorten toiveet erilaisten ryhmien ohjaamisen käsittelemisestä, ja mainitsimme sen myös ohjaajien materiaalissa, vaikka se ei suoraan liittynyt materiaalimme kokonaisuuteen.

Kyselyn viimeisenä kysymyksenä oli yleinen kysymys ”Millaista tietoa haluaisit saada ryhmäturvallisuuteen liittyen?”. Vastauksissa useammassa korostui toive yksinkertaisesta listasta liittyen siihen, miten isonen voi omalla toiminnallaan vaikuttaa ryhmäturvallisuuteen leireillä. Isoskoulutukseen toivottiin aiheen käsitteilyä, myös mahdollisten ongelmatilanteiden näkökulmasta. Tähän kysymykseen saamamme vastaukset ohjasivat meitä tehdessämme valintaa materiaalin lopullisesta muodosta. Päädyimme toteuttamaan isomateriaalin listan muotoon, sillä sitä oli toivottu useammassa vastauksessa.

7 KEHITTÄMISTYÖN KÄYTÄNNÖN KUVAUS

Opinnäytetyömme prosessi alkoi tammikuussa 2023 työelämäyhteistyötahon edustajien kanssa pidetyllä Teams-palaverilla. Palaverissa pohdimme opinnäytetyömme aiheen pohjalta sitä, millainen kehittämissä työ olisi yhteistyötahollemme tarpeellinen. Tarkkoja suunnitelmia ei tässä kohtaa vielä tehty, vaan saimme luvan pohtia itse mieluista tapaa toteuttaa työ. Päätimme kysyä tähän myös ajatuksia ja mielipiteitä myös isosena toimivilta nuorilta, ja päätimme samalla toteuttaa hieman laajemman kyselyn aiheeseemme liittyen. Ajatusten ja toiveiden

keräämiseen käytimme kyselyä, jonka laatimista, toteutusta ja saamiamme vastauksia käsitelimme tarkemmin edellisessä pääluvussa. Nurmijärvellä toteutetun kyselyn lisäksi ajatuksia on kerätty suullisesti Joensuun seurakunnan nuorilta ja työntekijöiltä.

Kesän ja syksyn 2023 aikana keräsimme teoriatietoa opinnäytetyömme aiheeseen liittyvistä teemoista, ja aloimme koostaa teoriaosuutta. Tämän teoriapohjan, sekä kirkon nuorisotyönohjaajien kanssa käymiemme keskustelujen pohjalta aloitimme varsinaisen kehittämistyön materiaalin laatimisen osalta syksyllä 2023. Alun perin ajattelimme, että materiaali olisi hyvä saada kokeiltavaksi syyskauden 2023 isoskoulutuksen aikana, mutta pohdittuamme asiaa itse, ja keskusteltuamme työelämäyhteistyötahon edustajien kanssa totesimme paremmaksi siirtää materiaalin käyttöönoton keväälle. Tämä johtui siitä, että aiheen käsittely ajoittuu Joensuussa pitkin isostoiminnan vuotta, jolloin materiaalia voidaan hyödyntää keväällä aiheen kertaamiseen. Materiaalin koostamisen aikana olemme kysyneet kommentteja ja mielipiteitä yhteistyötahomme työntekijöiltä, joten olemme saaneet materiaalista palautetta sitä tehdessä. Materiaalimme ei ehdi käyttöön ennen valmiin opinnäytetyön jättöä.

Pyysimme materiaalin valmistuttua palautetta materiaalista, sen hyödyllisyydestä ja käyttöön ottamisesta Joensuun seurakunnassa. Aihetta käydään isostoiminnan yhteydessä pitkin vuotta läpi. Positiivisena nähtiin, että heillä on nyt konkreettinen materiaali, jonka avulla asioita voi käydä läpi tai palautella miehen vuoden aikana opeteltuja asioita. Palautteessa kerrottiin, että materiaali tulee mukaan osaksi isostoiminnan leiri-suunnittelupäiviä, materiaali jaetaan myös työntekijöille, jotka tekevät isosten kanssa rippikoulutyötä. Lisäksi sen voisi esitellä Joensuun seurakuntayhtymän yhteisessä rippikoulupalaverissa. Työntekijän materiaalille ei niinkään koettu tarvetta tällä hetkellä, mutta sellaista tarvittaessa on kiva, että sellainen on jo olemassa. Materiaalin visuaalinen ilme sai kiitosta samoin kuin materiaalin muistilistaa tarkentavat ja avaavat tekstit.

Vaikka materiaalimme tehty opinnäytetyönä yhdessä Joensuun seurakunnan kanssa, tarkoituksena on, että sitä voidaan hyödyntää myös muiden seurakuntien toiminnassa. Meillä oli alusta asti ajatuksena tehdä materiaalista sellainen, että

se soveltuu seurakunnan leiritoiminnan lisäksi myös laajemmin leiritoiminnassa sovellettavaksi. Myös muiden tahojen järjestämällä leireillä toimii isosen tehtävää vastaavissa tehtävissä olevia nuoria, ja materiaalimme on tarkoitus olla sovellettavissa myös muualla kuin kirkon alalla. Esimerkiksi kuntien ja kaupunkien leiritoiminnassa materiaalimme voisi soveltaa kohtuullisen pienillä muokkauksilla. Ryhmäturvallisuuteen liittyvät teemat ja kysymykset ovat samoja kaikessa leiritoiminnassa.

Isosen muistilista -materiaali (Liite 2) syntyi yhteisen suunnitteluprosessin tuloksena. Aloimme koostamaan materiaalin sisältöä ryhmässä käymiemme pohdintojen jälkeen. Olimme keskustelleet ryhmäturvallisuuteen liittyvistä asioista ja huomanneet yhteneväisyyksiä sekä omien kokemustemme että työntekijöiden kokemusten välillä isosten toiminnassa. Pohdimme esimerkiksi sitä, kuinka tärkeää isosille on muistuttaa läsnäolon merkityksestä leireillä älylaitteiden huomioimisen sijaan. Keräsimme yhdessä listaa tällaisista huomioista, joita olimme tehneet ja sen pohjalta aloimme koostaa muistilistaa lopulliseen muotoonsa. Päätimme keskittyä isomateriaalin koostamisessa erityisesti kommunikaatioon ja puhumiseen liittyviin näkökulmiin keskittyen isosten omaan toimintaan leiriolosuhteissa. Päädyimme tähän ratkaisuun siksi, että toiminnallisia harjoitteita ryhmän kanssa toteutettavaksi käsitellään isoskoulutuksessa muutenkin paljon. Monissa seurakunnissa isosille on saatavilla laajasti materiaalia toiminnallisiin menetelmiin ja esimerkiksi leikkeihin liittyen, minkä vuoksi jätimme ne nyt pois laatimastamme isomateriaalista. Materiaalin on tarkoitus tukea nimenomaan isosten omaa toimintaa ryhmäturvallisuuden edistämiseen liittyen.

Työntekijöille koostettuun materiaaliin (Liite 3) liittyen keräsimme erilaisia työskentelyideoita, miten aiheita voisi käsitellä isoskoulutuksen aikana. Työntekijän materiaalin pohjaksi laitoimme samat näkökulmat kuin isomateriaaliin, mikä osaltaan helpottaa materiaalin hyödyntämistä. Pyrimme huomioimaan työntekijöiden materiaaliin valituissa työskentelyideoissa monipuolisuuden sekä erilaiset oppijat valitsemalla eri menetelmiin perustuvia harjoitteita, esimerkiksi janatyöskentely liikunnallisena menetelmänä, kommunikaatioon liittyvä harjoitus legopaliikoilla puhumiseen liittyvänä menetelmänä sekä näyttelemisen draamatyöskentelyyn liittyvänä menetelmänä. Emme kuitenkaan keränneet materiaaliin laajasti

erilaisia menetelmiä, sillä halusimme materiaalista mahdollisimman moneen toimintamalliin hyödynnettävän. Monet valitsemistamme harjoitteista ovat sellaisia, joita olemme itse käyttäneet töissä aiemmin. Toiminnallisia menetelmiä pohtiesamme hyödynsimme myös kirjallista materiaalia, esimerkiksi Rippikoulun pikkujättiläistä (Pruuki, 2010, luku 12, toiminnalliset menetelmät). Erilaisten menetelmien hyödyntämisen lisäksi materiaali sisältää paljon asioista käytävää avointa keskustelua joko koko ryhmänä tai pienemmissä ryhmissä. Tämä on todettu toimivaksi menetelmäksi aiemmin isostoimintaa toteutettaessa.

Isosen materiaalin on tarkoitus tukea isoskoulutuksessa opeteltuja asioita, joiden toteuttamiseen seurakunnan työntekijät valitsevat mielestään parhaat menetelmät. Aloitimme materiaalin työstämisen isosen materiaalista. Työntekijän materiaali luotiin ikään kuin sen sivutuotteena, tarkoituksenaan tuoda työntekijöiden tietoon isosille jaettavan materiaalin pääkohdat ja joitakin toimintavinkkejä. Materiaalia voi myös jakaa esimerkiksi niille työntekijöille, jotka eivät ole olleet isoskoulutuksessa mukana, mutta toimivat isosten kanssa leireillä tai tapahtumissa. Tällöin myös muut työntekijät ovat tietoisia isosten saamista ryhmäturvallisuuteen liittyvistä tiedoista.

Opinnäytetyömme kehittämishankkeen toteuttamiseen ei laadittu erillistä budjettia. Produktin toteuttamiseen käytimme omia laitteitamme ja niiltä jo valmiiksi löytyviä kirjoittamiseen ja visuaaliseen suunnitteluun käytettäviä ohjelmia. Työelämäyhteistyötahomme osalta opinnäytetyömme vaati jonkin verran yhteyshenkilön mukana oloa. Tammikuun palaverissa sopimamme yhteyshenkilö vaihtui syksyllä, mutta se ei meidän osaltamme juurikaan vaikuttanut opinnäytetyön eteneamiseen. Produktin kokeilu käytännössä vaatii Joensuun seurakunnalta henkilöstöresurssia isoskoulutuksen pitäjän verran. Tämä ei kuitenkaan tuo lisäkustannuksia normaaliin tilanteeseen, sillä isoskoulutusta ollaan joka tapauksessa pitämässä, ja opinnäytetyömme materiaali tulee olemaan osana jotain koulutuskertaa ja sen koostamista. Valmis materiaali otetaan käyttöön Joensuun seurakunnassa kevään ja kesän 2024 aikana.

8 EETTISYYS, POHDINTA JA TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

8.1 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyviä kysymyksiä pohtiessamme tulimme siihen tulokseen, että olemme saaneet huomioitua ne opinnäytetyön aikana melko hyvin. Pohjamateriaalin keräämistä varten teettämämme kysely oli koostettu siten, että vastaajien henkilötietoja ei kysytty. Kyselystä oli tiedotettu nuoria sekä heidän huoltajiaan etukäteen, ja vastaaminen oli vapaaehtoista. Korostimme vastaajille ennen kyselyä sitä, että vastauksia ei voida yhdistää tiettyyn henkilöön.

Vaikka työntekijöillä ja meillä on tieto leirillä olleiden nuorten henkilöllisyyksistä, emme pysty yhdistämään vastauksia tiettyihin henkilöihin, sillä kaikki osallistujat eivät vastanneet kyselyyn. Kyselyyn vastaamatta jättäneiden nuorten henkilöllisyydet eivät myöskään ole tiedossa. Opinnäytetyön raporttia varten muutimme avoimiin kysymyksiin saamiamme vastauksia puhekielestä yleiskielelle, mikä entisestään pienentää vastaajan tunnistamisen mahdollisuutta. Vastauksista lähetetään kooste isoskoulutuksen työntekijöille, mutta kaikki alkuperäiset vastaukset hävitetään opinnäytetyön julkaisun jälkeen. Vastauksiin on ollut prosessin aikana pääsy ainoastaan opinnäytetyön tekijöillä.

Materiaaliin liittyviä riskejä ja sen luotettavuutta pohtiessa esille nousee esimerkiksi kysymys saavutettavuudesta. Tekemämme materiaali on tarkoitettu ensisijaisesti käytettäväksi älypuhelimien tai tabletin ruudulta, mikä voi vaikuttaa saavutettavuuteen liittyviin kysymyksiin. Materiaali on lähetetty seurakuntaan pdf-muodossa, jotta sen hyödyntäminen olisi mahdollisimman helppoa ja sujuvaa. Materiaali ei myöskään toimi välttämättä täysin oikein kaikilla ruudunlukuohjelmilla, mikä voi rajoittaa näkövammaisten mahdollisuuksia hyödyntää sitä. Ryhmäturvallisuuteen liittyy paljon tekijöitä, joita emme saaneet mahdutettua nyt luomaamme materiaaliin. Sitä ei siis voida pitää täydellisenä totuutena aiheeseen liittyen, ja sen rinnalla voi olla hyvä hyödyntää myös lisälähteitä.

Käytimme opinnäytetyömme tekemisessä lähteitä, joiden arvioimme olevan mahdollisimman luotettavia. Pyrimme huomioimaan sekä opinnäytetyömme teoriaosiossa että materiaalin työstämisessä voimassa olevaa isostoiminnan linjausta sekä rippikoulusuunnitelmaa mahdollisuuksien mukaan. Hyödynsimme myös kirkon yleisiä, turvallisuuteen liittyviä materiaaleja. Pyrimme hyödyntämään lähteissä myös muita kuin suoraan kirkon kontekstiin tuotettuja lähteitä liittyen esimerkiksi ryhmädynamiikkaan, mikä toi meidän näkökulmastamme lisäluotettavuutta opinnäytetyöllemme. Materiaalin tuottamisessa hyödynsimme kasaa maamme teoriapohjaa sekä työelämäyhteistyötahomme toiveita. Näiden lisäksi hyödynsimme omia aiempia kokemuksiamme aiheeseen liittyen. Koemme, että kokemuksemme aiheeseen liittyen helpotti osaltaan materiaalin syntymistä. Isomateriaalin lopullisen visuaalisen muodon toteutimme Canva -ohjelman ilmaisversiolla. Materiaalista löytyvät grafiikkakuvat ovat vapaasti käytettävissä olevia kuvapankkikuvia.

8.2 Opinnäytetyön tavoitteiden toteutuminen ja arviointi

Tarkoituksenamme ja tavoitteenamme oli luoda seurakunnan työntekijöiden ja isosten käyttöön helposti ymmärrettävää käytännön materiaalia liittyen ryhmäturvallisuuden edistämiseen leiritoiminnassa, sekä saada lisättyä isosten tietopohjaa ryhmäturvallisuuteen vaikuttavista seikoista. Lisäksi halusimme saada luotua työntekijöille pohjamateriaalia aiheen käsittelyn tueksi. Tuottamamme materiaali täytti nämä tavoitteet meidän mielestämme hyvin. Olemme materiaalin työstämisen aikana saaneet palautetta, jonka pohjalta olemme tehneet muutoksia materiaaliin. Lopullisesta versiosta saamamme palaute työelämätahon puolelta on ollut erinomaista. Saimme positiivista palautetta sekä materiaalin visuaalisesta ilmeestä että sisällöstä ja rakenteesta. Materiaali tulee Joensuussa käyttöön osana isostoimintaa, esimerkiksi leirien suunnittelupäiviin.

Työntekijän materiaalista tuli myös meidän mielestämme hyvä, vaikka työelämäyhteistyötahollamme sille ei ole suoraa käyttöä. Tämä oli tiedossa jo työtä tehdessä, ja kuten aiemmin toimme esille, alun perin tarkoituksena oli luoda vain isomateriaali. Koemme kuitenkin, että työntekijän materiaali voi olla hyödyllinen

muissa seurakunnissa. Saimme myös työelämäyhteistyötaholtamme palautetta, että se on kuitenkin hyvä olla olemassa, mikäli tarve sen käyttöön tulee. Koska kehittämämme materiaali ei ehdi varsinaiseen käyttöön ennen opinnäytetyön palauttamista, oli työelämäyhteistyötaolta saamamme palaute erittäin tärkeää arvioidessamme työn onnistumista. Pitkin kehittämistyön tekemistä saatu palaute edesauttoi hyvään lopputulokseen pääsemistä.

8.3 Opinnäytetyön tekeminen ammatillisen kasvun vahvistajana

Kirkon nuorisotyönohjaajan ydinosaamiskuvauksessa mainitaan kyky tunnistaa ryhmäilmiöitä ja yhteisöllisiä käyttäytymismalleja, sekä tunteiden, arvojen ja asenteiden vaikutusta ryhmän toimintaan. Samassa ydinosaamiskuvauksessa mainitaan myös se, että kirkon nuorisotyönohjaajan rooliin liittyvä vuorovaikutusosaaminen sisältää taitoja ohjata ja vahvistaa vuorovaikutustaitoja. (Kirkkohallitus, 2020, s. 12, s. 20.) Koemme, että opinnäytetyön tekeminen on vaikuttanut osaltamme erityisesti näiden ydinosaamiskuvauksessa mainittujen taitojen kehittymiseen. Käydessämme läpi eri lähdemateriaaleja opinnäytetyön teoriapohjaa rakentaessamme, löysimme lähinnä yleiseen turvallisuuteen viittaavaa tietoa tai erilaisiin ryhmiin liittyvää tietoa ja ryhmädynamiikkaan liittyvää tietoa.

Ryhmäturvallisuuden käsitteen nostaminen ja laajempi käsitteleminen aihetta koskevissa kirjoissa olisi mielestämme tarpeellista. Opinnäytetyötä tehdessä koimme, että hyötyä olisi ollut teoksesta, joka keräisi yhteen aiheeseen liittyvää tietoa. Tällä hetkellä tietoa joutuu kaivelemaan melko paljon, ja se on hajallaan useassa eri lähdeteoksessa. Ammatillisen kasvun kannalta merkittävänä koimme kuitenkin sen, että jatkossa kykenemme löytämämme teoratiedon avulla tekemämme havaintojen myötä edistää isosten tietoutta ryhmäturvallisuudesta paremmin kuin aiemmin. Ryhmäturvallisuuden käsitteleminen isoskoulutuksessa on tärkeää, ja siihen liittyvien teemojen tuominen isosten ja leireillä työskentelevien työntekijöiden tietoon on merkittävässä roolissa sen käytännön toteutumisen kannalta. Ryhmäturvallisuuteen liittyviä teemoja on tärkeää käsitellä myös kaiken ryhmätoiminnan näkökulmista, vaikka opinnäytetyössämme olemme korostaneet

leiritoimintaa. Materiaalimme on hyödynnettävissä kaikkeen ryhmien kanssa toteutettavaan toimintaan, vaikka ne eivät tapahtuisikaan leirimuotoisesti.

Työntekijöiden tietoisuuden ja osaamisen lisääminen ryhmäturvallisuuteen liittyen on mielestämme tärkeää, koska työntekijöiden toiminta vaikuttaa suuresti myös isosten ja leiriläisten toimintaan. Opinnäytetyömme tuoman tiedon myötä osaamme tuoda aiheeseen liittyvää tietoa työntekijöiden tietoon, mikä on erittäin tärkeää käytännön kannalta. Aiheemme ei koske ainoastaan seurakuntien työntekijöitä, vaan sitä voidaan soveltaa moniin eri sosiaalialan toimintaympäristöihin.

8.4 Pohdintaa ja jatkokehitysideoita

Materiaalimme soveltuu hyvin käytettäväksi myös muiden tahojen kuin seurakunnan järjestämällä leireillä, jos materiaalissa käytettyjä termejä muutetaan muihin organisaatioihin sopiviksi. Usein esimerkiksi kuntien tai kaupunkien järjestämällä leireillä ei puhuta isosista vaan apuohjaajista tai ryhmänohjaajista. Materiaalia voi tällöin hyödyntää vaihtamalla sanan "isonen" tilalle sanan "apuohjaaja" tai "ryhmänohjaaja". Sisällöltään materiaali soveltuu käytettäväksi sellaisenaan myös muiden tahojen toiminnassa. Ryhmäturvallisuuteen liittyvät seikat ja kysymykset näyttäytyvät hyvin samanlaisina kaikessa ryhmätoiminnassa, sillä ryhmädynamiikka syntyy ryhmän jäsenten välisestä kommunikaatiosta ja vuorovaikutuksesta (Kopakkala, 2011, luku 1, Ryhmä). Kaikkien turvallisuuden ulottuvuuksien huomioiminen on tärkeää kaikessa ryhmätoiminnassa, riippumatta järjestävästä tahosta.

Opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys rakentui monin paikoin seurakunnan leiritoimintaan liittyviin erityispiirteisiin. Kun tarkastellaan erityisesti seurakuntien järjestämää leiritoimintaa, voidaan todeta olevan hienoa, jos nuori kokee olevansa suuremman suojassa ja löytää turvan Jumalasta. Turvallinen ympäristö on osaltaan mahdollistamassa nuorille tilaisuutta kasvaa uskossaan ja oppia uutta itsestään ja suhteestaan Jumalaan. (Kirkkohallitus, 2017, s.30.) Tämä pätee sekä rippikoululaisiin että isosiin, mutta on tärkeää huomioida rippikoulun lisäksi myös muilla seurakunnan järjestämällä leireillä. Työntekijän roolia nuoren minäkuvan ja

itsetunnon kasvamisessa ei voi vähätellä. Kun nuoret kohdataan aidosti kuunnellen ja hyväksyen, voi yksittäiselläkin työntekijällä olla erittäin suuri vaikutus elämään. Turvallinen ympäristö ja turvallinen ryhmä mahdollistaa kasvun niin isosen rooliin kuin ihmisenä yleisesti. (Kirkkohallitus, 2016, s.26.)

Opinnäytetyömme aihe antaa mahdollisuuden myös jatkotutkimukselle ja uudelle kehittämistyölle. Ryhmäturvallisuutta aiheena on tutkittu melko vähän seurakunnan toimintaan liittyen, eikä suoraan aiheeseen liittyvää materiaalia juuri löydy. Laatimaamme materiaalia on helppo kehittää eteenpäin tai täydentää päivittämällä sitä, lisäämällä uusia kohtia tai poistamalla vanhentunutta tietoa. Näin materiaali pysyy ajankohtaisena tulevaisuudessakin ja sitä pystyy aina tarvittaessa hyödyntämään. Yhtenä jatkokehitysideana opinnäytetyömme tekemisen aikana tuli mieleen myös erillisen, toiminnallisiin menetelmiin perustuvan materiaalin koostaminen. Toisena jatkokehitysideana voisi olla laajempi, useamman isoskouluskerran laajuinen konkreettisia harjoituksia sisältävä ryhmäturvallisuusmateriaali. On mielenkiintoista nähdä, miten ryhmäturvallisuuden teemoja otetaan huomioon tulevaisuudessa niin seurakuntaympäristössä kuin muissakin sosiaalialan työympäristöissä.

LÄHTEET

Aalto, M. (2000) *Ryppäästä ryhmäksi*. My Generation.

<https://www.joensuunseurakunnat.fi/joensuun-seurakunta/nuorille>

Saatavilla 18.5.2023

Joensuun kaupunki. (i.a.) Joensuu lukuina. <https://www.joensuu.fi/joensuu-lukuina>

Saatavilla 17.5.2023

Joensuun seurakunnat. (i.a -c.) Kouluikäiset. <https://www.joensuunseurakunnat.fi/janoa/joensuun-seurakunta/kouluikaiset>

Saatavilla 20.11.2023

Joensuun seurakunnat. (i.a. -a.) Isoset. <https://www.joensuunseurakunnat.fi/janoa/joensuun-seurakunta/isoset>

Saatavilla 18.5.2023

Joensuun seurakunnat. (i.a. -b.) Rippikoulu. <https://www.joensuunseurakunnat.fi/janoa/joensuun-seurakunta/rippikoulu>

Saatavilla 20.11.2023

Kato Mua, (i.a) <https://www.joensuunseurakunnat.fi/katomua> Saatavilla

17.5.2023

Kirkkohallitus. (2012). *Nuoret seurakuntalaisina -kehittämisasiakirja*. Suomen

ev.lut. kirkko. <https://evl.fi/documents/1327140/51750376/Nuoret+seurakuntalaisina+-kehitt%C3%A4misasiakirja.pdf/2bbd7ddc-10c1-8290-d1b1-dd812bfb48ec?t=1558512820000>

Kirkkohallitus. (2016). *Isoja ihmeitä: Isostoiminnan Linjaus 2016*. (Suomen

ev.lut. kirkon julkaisuja. Kirkon kasvatus ja perheasiat. 2016:43).

Kirkkohallitus. (2017) *Suuri Ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017*. (Suomen

ev.lut. kirkon julkaisuja 60.

Kirkkohallitus. (2019). *Turvallinen seurakunta* [https://evl.fi/docu-](https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Turvallinen+seurakunta+-ohjeistus.pdf/d7914fda-53ac-7c79-a85f-c7d6768c7776?t=1554885485000)

[ments/1327140/39461555/Turvallinen+seurakunta+-ohjeis-](https://evl.fi/docu-ments/1327140/39461555/Turvallinen+seurakunta+-ohjeistus.pdf/d7914fda-53ac-7c79-a85f-c7d6768c7776?t=1554885485000)

[tus.pdf/d7914fda-53ac-7c79-a85f-](https://evl.fi/docu-ments/1327140/39461555/Turvallinen+seurakunta+-ohjeistus.pdf/d7914fda-53ac-7c79-a85f-c7d6768c7776?t=1554885485000)

[c7d6768c7776?t=1554885485000](https://evl.fi/docu-ments/1327140/39461555/Turvallinen+seurakunta+-ohjeistus.pdf/d7914fda-53ac-7c79-a85f-c7d6768c7776?t=1554885485000)

Kirkkohallitus. (2020). *Kirkon nuorisotyönohjaajan ydinosaamiskuvaus*.

[https://evl.fi/plus/wp-content/uploads/sites/3/2023/07/KH_YO_nuori-](https://evl.fi/plus/wp-content/uploads/sites/3/2023/07/KH_YO_nuorisotyönohjaajan_ydinosaamiskuvaus_062022.pdf)

[sotyönohjaajan_ydinosaamiskuvaus_062022.pdf](https://evl.fi/plus/wp-content/uploads/sites/3/2023/07/KH_YO_nuorisotyönohjaajan_ydinosaamiskuvaus_062022.pdf) Saatavilla

27.1.2024

Kopakkala, A. (2011). *Porukka, jengi, tiimi ryhmädynamiikka ja siihen vaikutta-*

minen. 3.p Edita Prima Oy.

- Laurila, H. (2021). Vuorovaikutus ryhmässä [PowerPoint-diat].
- Luterilainen kirkko Joensuussa. (2021). Uutisia Joensuun seurakunnista. <https://www.joensuunseurakunnat.fi/uutiset/-/news/91665923>
- Luterilainen kirkko Joensuussa. (2022). Yhteinen kirkkovaltuusto. <https://www.joensuunseurakunnat.fi/uutiset/-/news/105397483> Saatavilla 17.5.2023
- Luterilainen kirkko Joensuussa. (i.a. -a) Meidän seurakunta. <https://www.joensuunseurakunnat.fi/joensuun-seurakunta/meidan-seurakunta> Saatavilla 17.5.2023
- Luterilainen kirkko Joensuussa. (i.a. -b). Toimintaa ja yhdessäoloa nuorille.
- Pekkarinen, H. (15.3.2018). *Kuka suostuu lasten ja nuorten tutkimuksessa*. <https://vastuullinentiede.fi/fi/tutkimuksen-suunnittelu/kuka-suostuu-lasten-ja-nuorten-tutkimuksessa> Saatavilla 2.12.2023
- Porkka, J. (2004). On kunnia olla isonen. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isostoiminta 2000-luvun alussa. Kirkkohallitus.
- Porkka, J. (2019) *The young confirmed volunteers of the Evangelical Lutheran church of Finland: religiosity and community*. [Väitöskirja, Helsingin yliopisto]. Diakonia Ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-338-4>
- Porkka, J. (2021). Kasvava nuori ja uskon yhteisöllisyys. Teoksessa H. Kauppila. (toim.) *Kasvu vapauteen: Nuorten rinnalla seurakunnassa* (s. 147–159).
- Pruuki, L. (2010). *Rippikoulun pikkujättiläinen*. LK-kirjat.
- Ritokoski, S. & Porkka, J. (2021). Leiritoiminta – Seurakuntien kasvatuksen tärkein muoto. Teoksessa H. Kauppila. (toim.) *Kasvu vapauteen: Nuorten rinnalla seurakunnassa*. (s. 277–298).
- Saarainen, P. (2004). Ryhmän näkyvä ja näkymätön todellisuus. Teoksessa H. Aaltonen, L. Pruuki & P. Saarainen. (toim.) *Rippikoulun käsikirja*. (s.131–145). Kirjapaja.
- Suomen ev.lut. kirkko (i.a. -f) Rippikoulusta eväitä elämään. <https://evl.fi/tervetuloa-kirkkoon/tule-mukaan/nuorille/rippikoulu/>
- Suomen ev.lut. kirkko. (2023a) *Turvallinen seurakunta, Lainsäädäntö*. <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/turvallinen-seurakunta/lainsaadanto/>

Suomen ev.lut. kirkko. (i.a. -a) Kirkon sanasto: Nuorisotyö.

<https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Nuorisoty%C3%B6> Saatavilla

12.4.2023

Suomen ev.lut. kirkko. (i.a. -b) Yhteistyö oppilaitoksissa. [https://evl.fi/plus/seura-](https://evl.fi/plus/seura-kuntaelama/kasvatus/yhteistyö-kouluissa-ja-oppilaitoksissa)

[kuntaelama/kasvatus/yhteistyö-kouluissa-ja-oppilaitoksissa](https://evl.fi/plus/seura-kuntaelama/kasvatus/yhteistyö-kouluissa-ja-oppilaitoksissa) Saatavilla

[12.4.2023](https://evl.fi/plus/seura-kuntaelama/kasvatus/yhteistyö-kouluissa-ja-oppilaitoksissa)

Suomen ev.lut. kirkko. (i.a. -c) Kirkon sanasto: Isonen. <https://evl.fi/sanasto/>

[/glossary/word/Isonen](https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Isonen) Saatavilla 18.5.2023

Suomen ev.lut. kirkko. (i.a. -d) Rippikoulu tukee kasvua. [https://evl.fi/tutki-us-](https://evl.fi/tutki-us-koa/rippikoulu)

[koa/rippikoulu](https://evl.fi/tutki-us-koa/rippikoulu)

Suomen ev.lut. kirkko. (i.a. -e) Konfirmaatio on osa messua. [https://evl.fi/perhe-](https://evl.fi/perhe-juhlat/rippijuhlat/konfirmaatio-tapahtuu-jumalanpalveluksessa)

[juhlat/rippijuhlat/konfirmaatio-tapahtuu-jumalanpalveluksessa](https://evl.fi/perhe-juhlat/rippijuhlat/konfirmaatio-tapahtuu-jumalanpalveluksessa)

LIITE 1. Kysely ryhmäturvallisuuteen liittyen

Seuraavassa kyselyssä pääset vastaamaan ryhmäturvallisuuteen liittyviin kysymyksiin. Vastaa omien ajatustesi pohjalta, kysymyksiin ei ole oikeita tai vääriä vastauksia.

Vastauksia hyödynnetään AMK-opinnäytetyön taustatietona. Opinnäytetyön tarkoituksena on koostaa ryhmäturvallisuuteen liittyvää koulutusmateriaalia isosille.

Kysely on anonyymi, ja vastaukset tulevat näkyville opinnäytetyön tekijöille. Kooste vastauksista annetaan myös omille isokouluttajillesi.

Kiitos vastauksista!

t. Nina Jalkanen, Vilma Pulkkinen & Mikko Äärijyrkkä

1. Oletko ollut aiemmin isosena leirillä? *

- Kyllä
 En

2. Tiedätkö mitä ryhmäturvallisuudella tarkoitetaan? *

- Tiedän hyvin
 Tiedän jotenkin
 En ole ihan varma
 En tiedä juuri mitään
 En ole ikinä kuullutkaan

3. Mitä ryhmäturvallisuus mielestäsi tarkoittaa? *

4. Valitse seuraavista 3 mielestäsi tärkeintä ryhmäturvallisuuteen positiivisesti vaikuttavaa tekijää *

- Isosten ja ohjaajien välinen yhteistyö
- Ryhmän monimuotoisuuden tunteminen
- Isosen tiedot ja taidot erilaisten ihmisten kanssa toimimisesta
- Leirin yleinen ilmapiiri
- Tunne- ja vuorovaikutustaidot
-

5. Millaiset tekijät mielestäsi heikentävät ryhmäturvallisuutta leirillä? *

6. Kuinka paljon isonen voi mielestäsi omalla toiminnallaan vaikuttaa leirin ryhmäturvallisuuteen? *

7. Millaisten leiriläisten ohjaamisen koet/ kokisit itsellesi haastavimmiksi? *

- Ylivilkkaiden
 - Hiljaisten
 - Oppimisvaikeuksia omaavien
 - Kehitysvammaisten
 - Koko ajan äännessä olevien
 - Kiusaavien
 - Kilttien
 - Rauhallisten
-
- Joku muu, mikä? (kirjoita seuraavaan laatikkoon)

9. Millaisten leiriläisten ohjaamisesta haluaisit saada lisää tietoa? *

10. Millaista tietoa haluaisit saada ryhmäturvallisuuteen liittyen? *

LIITE 2. Isosen muistilista -materiaali

ISOSEN MUISTILISTA
TOIMIVAMMAN RYHMÄN RAKENTAMISEEN

1. Huomioi kaikki tasapuolisesti!
2. Muista, että jokainen ryhmä on erilainen!
3. Mieti, mitä sanot missäkin tilanteessa!
4. Jätä ennakkokäsitykset kotiin!
5. Muista, että toimit esimerkkinä!
6. Ole oma itsesi!
7. Muista läsnäolon merkitys!
8. Kerro työntekijöille havainnoistasi!
9. Käytä somea vastuullisesti!
10. Älä jää yksin!

Tarkempia vinkkejä seuraavilla sivuilla!

1.

- Hengaile vapaa-ajalla eri porukoiden kanssa, muista tutustua myös niihin, jotka eivät pidä itsestään meteliä.
- Syö mahdollisuuksien mukaan leiriläisten kanssa – pääset tutustumaan eri tyyppeihin!
- Pienryhmässä anna myös hiljaisille mahdollisuus osallistua – kysy välillä leiriläisiltä yksitellen yleisten kysymysten sijaan

2.

- Kaikki leikit tai toimintatavat eivät toimi kaikkien ryhmien kanssa.
- Pyri soveltamaan omaa osaamistasi ja toimintaasi ryhmän mukaan.
- Luota siihen, että työntekijät kertovat sinulle niistä erityistarpeista, joita ryhmällä mahdollisesti on. Jos et tiedä miten joku asia tulisi huomioida, kysy rohkeasti työntekijöiltä.
- Jos huomaat leiriläisen toiminnassa jonkin erityispiirteen, joka sinua huolestuttaa, kerro siitä ohjaajille.

3.
 - Leiriläisten toiminnasta saa antaa palautetta, mutta se kannattaa viedä työntekijöiden kautta. Näin et aseta itseäsi mahdollisesti ikävään tilanteeseen. Muista kuitenkin, että kielenkäytöstä tai hölmönhommista voi huomauttaa.
 - Älä puhu leiriläisistä negatiiviseen sävyyn muiden leiriläisten kuullen. Tunteita voi purkaa päivän isospalaverissa, mikäli tarvetta on.
 - Muista, että isosilla on vaitiolovelvollisuus. Et siis voi puhua leiriläisten asioista muille leiriläisille tai leirin ulkopuolisille henkilöille. Mikäli joku leiriläinen kertoo sinulle jotain mikä jää painamaan mieltäsi, kerro herkästi siitä työntekijöille.
4.
 - Ihmiset toimivat eri tavoilla erilaisissa ympäristöissä. Mikäli tiedät tai tunnet jonkun leirin henkilöistä esimerkiksi koulumaailmasta, voi toiminta olla leirillä täysin erilaista.
 - Suhtaudu avoimesti leiriin liittyviin asioihin
5.
 - Leiriläiset ottavat sinusta mallia monessa asiassa, vaikka et sitä itse ymmärtäisikään
 - Leirin yleisten sääntöjen noudattaminen kuuluu myös isosille.

6.

- Isoskoulutuksessa olet oppinut tietoja ja taitoja, joita voit soveltaa leirillä omalla tavallasi.
- Voit tuoda omaa uskonkäsitystäsi esiin sen verran kuin haluat. Muista kuitenkin positiivinen sävy.
- Kaikenlaisia isosia tarvitaan.

7.

- Kuuntele leiriläisten asioita, jos he kertovat niitä sinulle
- Leiriläisten vapaa-aika on isosten työaika – jätä silloin puhelin piiloon, ellei yhteinen tekeminen leiriläisten kanssa sitä vaadi.
- Aina ei tarvitse olla kaikista aktiivisin osallistuja, pelkkä läsnäolokin on merkittävää.

8.

- Isonen havaitsee leirillä asioita usein enemmän ja eri näkökulmista kuin työntekijät. Tuo havaintojasi työntekijöiden tietoon esimerkiksi isospalaverissa. Kaikki havainnot, niin positiiviset kuin negatiivisetkin, ovat tärkeitä
- Monesti isosilla on mahdollisuus havaita myös somessa tapahtuvia asioita helpommin kuin työntekijöillä.
- Muista, että vastuu leirin turvallisuudesta on aina työntekijöillä eikä isosilla!

9.
 - Varmista leirin työntekijöiltä leiriä koskevat somesäännöt.
 - Mikäli leiriltä toteutetaan somesisältöjä seurakunnan tileille, hyväksytä ne sekä kuvissa tai videoissa esiintyvillä henkilöillä että työntekijöillä.
 - Käytä omaa somea harkiten – voit kertoa leirin tapahtumista omasta näkökulmastasi, muista kuitenkin vaitiolovelvollisuus ja yksityisyydensuoja.

10.
 - Työntekijät ovat leirillä myös isosia varten.
 - Kaikkea ei tarvitse tietää tai osata. Aina voi kysyä muilta isosilta tai työntekijöiltä.

Ihania isoshetkiä!

LIITE 3 Työntekijän materiaali

ISOSEN MUISTILISTA: TYÖNTEKIJÄN MATERIAALI

Isosen muistilista materiaali on tarkoitettu tukemaan isosen toimintaa erilaisten ryhmien kanssa erityisesti leiriolosuhteissa. Tähän työntekijän materiaaliin on koottu kaikki samat kohdat, jotka isosen materiaalista löytyvät. Kohtien lisäksi materiaaliin on koottu joitakin vinkkejä sekä toimintaehdotuksia, joiden avulla muistilistaa voi tarvittaessa käydä läpi isoskoulutuksen aikana. Tärkeintä on keskustella isosten kanssa ryhmäturvallisuuteen liittyvistä asioista, ja tuoda työntekijän näkökulmasta itsestään selviäkään käytäntöjä isosten tietoon. Isosille kannattaa antaa tilaa pohtia aiheita niin ryhmässä kuin itsekseen, mutta on tärkeää myös antaa mahdollisuus kysymyksille.

On tärkeää tuoda isosille esille se, että aina saa kysyä. Seurakunnan omista käytännöistä esimerkiksi mahdollisten ongelmatilanteiden osalta kannattaa sopivissa määrin kertoa myös isosille. Isosten on myös tärkeää saada tietää kenen puoleen he voivat itse kääntyä, mikäli leirillä tulee ongelmia leiriläisten, toisten isosten tai työntekijöiden kanssa.

Koulutuskerran alussa voi olla hyvä puhua isosten kanssa leirillä toimimiseen liittyvistä ajatuksista. Työskentelyssä voi käyttää lämmittelynä esimerkiksi janatyöskentelyä tai kysymyslappuja joihin isokset saavat kirjoittaa kysymyksiä leirillä toimimiseen liittyen.

Esimerkkejä janatyöskentelyn väitteiksi (janan ääripäät samaa mieltä – eri mieltä):

Leiriläisten kanssa syöminen on kivaa

Leiriläisten kanssa syöminen on hyödyllistä

Kaikki leikit toimivat kaikkien ryhmien kanssa

Isonen toimii leirillä esimerkkinä leiriläisille

Kaikkien isosten täytyy olla samanlaisia

Isosen täytyy tietää kaikki kaikesta heti leirin alussa

Työntekijöiden ja isosten välinen yhteistyö on tärkeää

Someen voi postata mitä tahansa leiriin liittyvää

Isosen tulee huolehtia siitä, että kaikki saavat pienryhmässä puheenvuoron

Kysymysten esittämisen jälkeen isosilta voi kysellä ajatuksia siitä, miksi he sijoittuivat juuri siihen kohtaan, jossa ovat.

Huomioi kaikki tasapuolisesti

- Hengaile vapaa-ajalla eri porukoiden kanssa, muista tutustua myös niihin, jotka eivät pidä itsestään meteliä.
- Pelkällä isosporukalla hengailua kannattaa välttää leiriläisten läsnä ollessa
- Syö mahdollisuuksien mukaan leiriläisten kanssa – pääset tutustumaan eri tyyppeihin!

- Pienryhmässä anna myös hiljaisille mahdollisuus osallistua – kysy välillä leiriläisiltä yksitellen yleisten kysymysten sijaan

Isosilta voi kysyä ajatuksia liittyen otsikkoon ”huomioi kaikki tasapuolisesti”. Pienryhmän ohjaamisen periaatteita voi olla hyvä kerrata. Isosilta voi kysyä myös esimerkiksi kysymyksen ”Mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että kaikkia voi olla vaikea huomioida tasapuolisesti?”.

Muista, että jokainen ryhmä on erilainen!

- Kaikki leikit tai toimintatavat eivät toimi kaikkien ryhmien kanssa.
- Pyri soveltamaan omaa osaamistasi ja toimintaasi ryhmän mukaan.
- Luota siihen, että työntekijät kertovat sinulle niistä erityistarpeista, joita ryhmällä mahdollisesti on. Jos et tiedä miten joku asia tulisi huomioida, kysy rohkeasti työntekijöiltä.

Isosille muistutetaan hyvistä leikeistä. Voidaan myös tuoda esille se, että kaikkia sketsejä ei voi esittää kaikille ryhmille. Isosille voi olla hyvä kertoa erikseen, että työntekijät antavat isosten toimintaan vaikuttavaa tietoa leiriläisiin liittyen niissä määrin kuin se on mahdollista.

Mieti mitä sanot missäkin tilanteessa!

- Leiriläisten toiminnasta saa antaa palautetta, mutta se kannattaa viedä työntekijöiden kautta. Näin et aseta itseäsi mahdollisesti ikävään tilanteeseen.
- Älä puhu leiriläisistä negatiiviseen sävyyn muiden leiriläisten kuullen. Tunteita voi purkaa päivän isospalaverissa, mikäli tarvetta on.
- Muista, että isosilla on vaitiolovelvollisuus. Et siis voi puhua leiriläisten asioista muille leiriläisille tai leirin ulkopuolisille henkilöille. Mikäli joku leiriläinen kertoo sinulle jotain mikä jää painamaan mieltäsi, kerro herkästi siitä työntekijöille.

Isosille voi kertoa vaitiolovelvollisuuteen liittyvistä asioista, jos ei ole jo aiemmin isoskoulutuksessa kerrottu. Aihetta läpi käytäessä voidaan kerätä isosilta ajatuksia siitä, miten eri asioiden sanominen tai sanomatta jättäminen vaikuttaa leirin ilmapiiriin. Kommunikaatioon liittyviä harjoituksia voi hyödyntää tässä kohtaa. (Esim. sokkona legojen rakentaminen siten että toinen näkee mallin ja toinen palikat).

Jätä ennakkokäsitykset kotiin.

- Ihmiset toimivat eri tavoilla erilaisissa ympäristöissä. Mikäli tiedät tai tunnet jonkun leirin henkilöistä esimerkiksi koulumaailmasta, voi toiminta olla leirillä täysin erilaista.
- Suhtaudu avoimesti leiriin liittyviin asioihin

Omia ennakkotietoja leiriläisistä ei kannata huudella kovaan ääneen yleisesti, ellei tilanne sitä vaadi. Voidaan kysyä isosilta, mikä tällainen tilanne voisi esimerkiksi olla. (Esim. on tiedossa että leirillä on kiusattu ja tämän kiusaaja, leirillä on seurusteleva pari, tms.) Mikäli leirillä on jonkun isosen hyvä ystävä, tästäkin voi olla hyvä tietää etukäteen, jotta voidaan huomioida esim. ryhmäjoissa. Isosia on tärkeää infota myös siitä, että työntekijöille he voivat kertoa tietonsa luottamuksella. Tärkeää on myös

sanoittaa se, että työntekijät kertovat isosille leirillä toimimisen kannalta oleelliset tiedot leiriläisistä.

Muista, että toimit esimerkkinä

- Leiriläiset ottavat sinusta mallia monessa asiassa, vaikka et sitä itse ymmärtäisikään
- Leirin yleisten sääntöjen noudattaminen kuuluu myös isosille

Isosia voi muistuttaa siitä, että vaikka heillä voi olla tiettyjä poikkeuksia leirin yleisiin sääntöihin liittyen, tätä ei pidä tuoda leiriläisten tietoon. Jos seurakunnalla on yleisiä sääntöjä leireihin liittyen, jotka ovat kaikilla leireillä samat, niihin liittyen voi tehdä työskentelyn tässä kohtaa

Ole juuri sellainen kuin olet!

- Isoskoulutuksessa olet oppinut tietoja ja taitoja, joita voit soveltaa leirillä omalla tavallasi.
- Voit tuoda omaa uskonkäsitystäsi esiin sen verran kuin haluat. Muista kuitenkin positiivinen sävy.

Isosilta voi kerätä ajatuksia teemaan liittyen. Voi olla hyvä myös muistuttaa, että isosenkaan ei ole pakko tehdä leirillä asioita, jotka tuntuvat hänestä pahalta. Näistä asioista työntekijöiden olisi kuitenkin hyvä tietää etukäteen. Rohkaistaan isosia kertomaan työntekijöille myös omaan itseensä liittyvistä asioista ja erityispiirteistä.

Muista läsnäolon merkitys!

- Kuuntele leiriläisten asioita, jos he kertovat niitä sinulle
- Leiriläisten vapaa-aika on isosten työaika – jätä silloin puhelin piiloon, ellei yhteinen tekeminen leiriläisten kanssa sitä vaadi.
- Aina ei tarvitse olla kaikista aktiivisin osallistuja, pelkkä läsnäolokin on merkittävää.

Voidaan toteuttaa esimerkiksi läsnäolovastakohtanäytelmät pienissä ryhmissä. (Isonen kännykällä kun leiriläinen tulee kysymään jotain – isonen kuuntelee kun leiriläinen kysyy jotain. Toinen puhuu koko ajan päälle – toinen kuuntelee tms). Isosten kanssa kannattaa keskustella heidän näkökulmistaan läsnäolon merkitykseen liittyen.

Kerro työntekijöille havainnoistasi!

- Isonen havaitsee leirillä asioita usein enemmän ja eri näkökulmista kuin työntekijät. Tuo havaintojasi työntekijöiden tietoon esimerkiksi isospalaverissa. Kaikki havainnot, niin positiiviset kuin negatiivisetkin, ovat tärkeitä
- Monesti isosilla on mahdollisuus havaita myös somessa tapahtuvia asioita helpommin kuin työntekijöillä.
- Muista, että vastuu leirin turvallisuudesta on aina työntekijöillä eikä isosilla! Mikäli sinulle isosena tulee turvaton olo jonkun leiriläisen, toisen isosen tai työntekijän toiminnasta, kerro siitä heti.

Työntekijöiden ja isosten välinen kommunikaatio on avainasemassa leirin sujumisen kannalta. Isosia voi infota seurakunnan käytännöistä esimerkiksi isospalaverien

suhteen leiriarjessa. Tärkeää on muistuttaa myös siitä, että vastuu järjestyksen ylläpitämisestä on viime kädessä aina työntekijöillä. Isosen ei tarvitse asettua ”poliisin” asemaan, vaan olla ennemminkin viestinviejä

Käytä somea vastuullisesti!

- Varmista leirin työntekijöiltä leiriä koskevat somesäännöt.
- Mikäli leiriltä toteutetaan somesisältöjä seurakunnan tileille, hyväksytään ne työntekijöillä
- Käytä omaa somea harkiten – voit kertoa leirin tapahtumista omasta näkökulmastasi, muista kuitenkin vaitiolovelvollisuus ja yksityisyydensuoja.

Puhutaan somesäännöistä. Onko seurakunnalla yleisiä somesääntöjä? Voidaan harjoitella hyvien somepostausten tekemistä käytännössä. Millaiset kuvatestit ovat ok? Millaisia kuvia voi postata? Muistutellaan luvan kysymisestä kaikilta kuvassa tai videossa näkyviltä henkilöiltä. Voidaan kertoa isosille, että ohjaajilla on tiedossa henkilöt, joilla ei ole kuvauslupaa ollenkaan.

Kysytään isosilta mielipidettä siitä, koskevatko samat somesäännöt myös henkilökohtaisiin somekanaviin tehtäviä julkaisuja. Keskustellaan vastauksista ja kerrotaan työntekijän näkökulma.

Älä jää yksin!

- Työntekijät ovat leirillä myös isosia varten.
- Kaikkea ei tarvitse tietää tai osata. Aina voi kysyä muilta isosilta tai työntekijöiltä.

Tämän asian toteaminen ääneen voi olla hyödyllistä, vaikka sitä pitäisikin itsestään selvyttenä. Isosen on tärkeä tietää myös, kenelle voi kertoa leirillä turvattomuutta aiheuttavista tekijöistä. Onko esimerkiksi leirin ulkopuolista henkilöä, johon voi ottaa yhteyttä, mikäli turvattomuuden tunteen aiheuttaa esimerkiksi joku leirin työntekijöistä?